

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Japonské válečné zločiny - možné faktory, které vedly ke zvýšené
krutosti vůči jiným národům během druhé světové války**
Japanese war crimes - possible factors, which led to increased cruelty
against other nations during World War II

Autor: Ondřej Pohl

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Sylva Martinásková, Ph. D.

Olomouc, 2015

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2013/2014

Studijní program: Filologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Japonská filologie (JAPFN)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
POHL Ondřej	Koudelka 91, Holice - Koudelka	F130362

TÉMA ČESKY:

Japonské válečné zločiny - možné faktory, které vedly ke zvýšené krutosti vůči jiným národům během druhé světové války

TÉMA ANGLICKY:

Japanese war crimes - possible factors, which led to increased cruelty against other nations during world war II

VEDOUCÍ PRÁCE:

Mgr. Sylva Martinásková, Ph.D. - ASJ

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Veřejně známé válečné zločiny prováděné některými japonskými vojáky před a během druhé světové války vůči příslušníkům ostatních národů jsou nechvalně proslulé svou krutostí. Cílem této diplomové práce je zprvu obeznámit čtenáře s nejnámějšími zdokumentovanými případy, kdy byla tato krutost zpozorována. Poté prozkoumat předválečný vývoj japonské společnosti se zaměřením na nalezení možných faktorů, jež mohly mít vliv na psychiku japonského národa a ovlivnit způsob chování japonských vojáků vůči občanům jiných zemí v průběhu druhé světové války.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

REES, Laurence. (2002) Horror in the East: Japan and the Atrocities of World War II. New York: Da Capo Press.

CHANG, Iris. (2012) The Rape of Nanking: The Forgotten Holocaust Of World War II. New York: Basic Books.

DAWS, Gavin. (1996) Prisoners of the Japanese: POWs of World War II in the Pacific. New York: William Morrow Paperbacks.

RUSSELL, F. L. Edward. (2008) The Knights of Bushido: A History of Japanese War Crimes During World War II. New York: Skyhorse Publishing.

ŠŪSAKU, Endó. (1980) Moře a jed. Praha: Vyšehrad.

Podpis studenta: .....

Datum: .....

Podpis vedoucího práce: .....

Datum: .....

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou magisterskou práci vypracoval samostatně a uvedl veškeré použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne.....

Anotace**Autor:** Ondřej Pohl**Název práce:** Japonské válečné zločiny - možné faktory, které vedly ke zvýšené krutosti vůči jiným národům během druhé světové války.**Vedoucí diplomové práce:** Mgr. Sylva Martinásková, Ph. D.

Cílem této práce je identifikovat možné faktory, které mohly způsobit zvýšenou agresivitu a krutost japonských vojáků a vojenského personálu během druhé světové války. V první části práce jsou nejdříve představeny japonské válečné zločiny. V druhé části práce je popsán předválečný rozvoj Japonska se zaměřením na militarismus a expanzivní politiku Japonska a poté jsou představeny další, například společenské či psychologické faktory, které mohli ovlivnit chování Japonců.

This thesis is concerned with the identification of possible factors, which could cause the increased aggressiveness and cruelty of Japanese soldiers and Japanese military personnel during the World War II. In the first part of the thesis Japanese war crimes are introduced. The second part of the thesis concentrates on Japan`s pre-war development with focus on militarism and expansive policy of Japan. Thereafter are introduced other factors, such as the social factor or the psychological one, which could affect behaviour of Japanese.

Klíčová slova:

Druhá světová válka, válečné zločiny, krutosti, Japonsko, Čína, vojáci, vojenské oddíly, faktory

World War II, war crimes, atrocities, Japan, China, soldiers, troops, factors

Počet stran: 72**Počet znaků:** 110 446**Počet titulů použité literatury:** 42+11 webových stránek

Zde bych chtěl poděkovat vedoucí práce Mgr. Sylvě Martináskové za cenné rady, připomínky a opravy, bez kterých by tato práce vznikala obtížně.

Obsah

Úvod.....	8
1. Japonské válečné zločiny.....	10
1.1. Obsazování Nankingu a okupace.....	10
1.2. Experimentování na lidech – Jednotka 731.....	14
1.3. Sexuální otrokyně.....	21
1.4. Zacházení s válečnými zajatci.....	26
2. Možné faktory způsobující zvýšení krutosti japonských vojáků vůči ostatním národům.....	29
2.1. Čínsko-japonská a rusko-japonská válka.....	29
2.1.1. Čínsko-japonská válka.....	29
2.1.2. Rusko-japonská válka.....	31
2.2. První světová válka a ambice Japonska v Asii.....	33
2.3. Rozvoj militarismu.....	38
2.4. Bušidó a teorie výlučnosti japonského etnika.....	46
2.5. Válečná propaganda.....	49
2.6. Psychologie vojáka ve válce.....	58
Závěr.....	63
Seznam obrázků.....	66
Summary.....	67
Použitá literatura a prameny.....	68

Ediční poznámka

V textu je použito české transkripce japonštiny s výjimkou bibliografické citace dokumentů psaných v anglickém jazyce, kde je zachována anglická transkripce. Japonská jména jsou přepisována v pořadí příjmení a jméno, tedy japonským stylem. U první zmínky japonských a čínských jmen a termínů je uveden originální název ve znacích. Není-li uvedeno jinak, je text vytvořen na základě vlastního překladu autora diplomové práce.

Úvod

Druhá světová válka je jeden z největších milníků naší historie, který ovlivnil vývoj a osud hned několika zemí. Během této války přišlo zbytečně o život nesmírné množství lidí, ať už na bojišti nebo mimo něj. Hodně nevinných lidí bylo zabito nebo umučeno k smrti vojáky či vojenským personálem různých zemí. Největší válečné krutosti se připisují nacistickému Německu a Japonsku.

Studium japanistiky zahrnuje nejen studium japonského jazyka, kultury, literatury, ale i historie. Když jsem se dozvěděl, jakých válečných zločinů se Japonsko, především tedy japonští vojáci a vojenský personál, dopustili během druhé světové války, začalo mne zajímat, co může k takovému jednání vést, a rozhodl jsem se tuto práci zaměřit na zjištění možných příčin krutosti Japonců v této doposud největší válce.

Práce je rozdělena na dvě hlavní části. Jako metodu jejího vypracování jsem zvolil analýzu. Aby čtenář neznalý historie Japonska měl představu o tom, čeho se Japonci za druhé světové války dopustili, věnoval jsem první kapitolu (první oddíl předcházející samotné analýze v druhém oddílu), nejzávažnějším japonským válečným zločinům. Těmi jsou vraždění a znásilňování v Nankingu (南京), experimentování na lidech, zacházení s válečnými zajatci a zneužívání žen jako sexuálních otrokyň. Vzhledem k tomu, o jak kruté činy se jedná, snažím se je popisovat co nejvíce obecně, bez přílišných detailů, ale zároveň i tak, aby měl čtenář ucelenou představu o všem, co se událo.

V druhé části práce využívám metodu analýzy. Hlavním tématem je zde předválečný rozvoj Japonska a události odehrávající se mezi lety 1894–1945, jelikož se domnívám, že měly zásadní vliv na myšlení Japonců. Nejprve jsem se věnoval první čínsko-japonské válce a poté válce rusko-japonské, protože to byly první konflikty od otevření a modernizace Japonska a jejich výsledek měl na Japonce nemalý dopad. Následně se zaměřím na první světovou válku a na to, jakou v ní mělo Japonsko roli. V předválečném vývoji Japonska neopomenu zmínit ani rozvoj militarismu a myšlenkové směry, které se v té době objevily. V neposlední řadě považuji za nutné věnovat se i válečné propagandě a psychologii vojáka ve válce, jelikož v boji lidé zažívají nepředstavitelné věci, které na ně mají zcela jistě velký vliv.

Cílem této práce je pomocí analýzy výše zmíněných bodů zjistit, co a jakým způsobem ovlivnilo japonské vojáky a vojenský personál natolik, aby se dopustili

takových činů. Je zřejmé, že nelze nalézt pouze jednu příčinu jejich chování, proto se pokusím uceleně shrnout, co vše je mohlo ovlivnit.

1. Japonské válečné zločiny

V této kapitole jsou popsány nechvalně známé případy válečných zločinů a incidentů provedených japonskými vojáky a vojenským personálem během druhé světové války. Na začátku této kapitoly je nejdříve ale vhodné upřesnit, v jakém časovém rozmezí se pohybujeme. Pod názvem této diplomové práce si většina lidí s největší pravděpodobností vybaví události během druhé světové války, z pohledu Japonska přesněji od útoku na Pearl Harbor po rok 1945. Je nutné ale zdůraznit, že již od roku 1931 docházelo téměř každý den k ozbrojeným konfliktům v oblastech, kde operovala japonská armáda, což bylo především v Mandžusku a Číně.¹

Japonsko nemělo zprvu v úmyslu s Čínou vstoupit do válečného stavu, jelikož se obávalo intervence Ruska, které rozmístilo na Dálném východě kolem 240 000 vojáků, zatímco Japonsko mělo v Mandžusku pouze 160 000 vojáků. Japonsko nejdříve chtělo vytvořit nárazníkovou zónu v severní Číně na ochranu okupovaného Mandžuska proti náhlému útoku, ale po střetech v okolí Pekingu 7. července 1937 potyčky přerostly ve válku.² Po zahájení války s Čínou se stalo japonským zájmem rychle obsadit tehdejší čínské hlavní město Nanking a doufat, že čínská vláda přijme požadavky Japonců. K obsazení Nankingu došlo v prosinci roku 1937, ale vzhledem k tomu, že Čankajšek (蔣介石) ani poté neustal v odporu, zahájilo Japonsko mohutnou ofenzívu, během níž obsadilo Kanton (广州) a Chan-kchou (汉口). V roce 1940 nastoupil jako předseda loutkové vlády v Nankingu, která byla pod kontrolou Japonska, Wang Ťing-Wej (汪精卫).³

Události popsané v následujících kapitolách se odehrávají v letech 1931–1945. Jedná se o incidenty zahrnující nejen události v Nankingu, ale také mučení válečných zajatců, držení sexuálních otrokyň nebo provádění nelidských experimentů armádním útvarem.

1.1. Obsazování Nankingu a okupace

Během postupu k Nankingu a jeho obsazování se čínský lid setkal s extrémní krutostí japonských vojáků. Podle Mezinárodního vojenského tribunálu pro Dálný východ

---

¹ Hata, Ikuhito. (2008). *Continental Expansion, 1905-1941*. In: Duus, Peter (Ed.). *The Cambridge History of Japan Volume 6: The Twentieth Century*. Cambridge: Cambridge University Press. 302.

² Tamtéž, 303.

³ Reischauer, Edwin O., Craig, Albert M. (2000). *Dějiny Japonska*. [Z angl. originálu přeložil]: Sýkora, Jan. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, (Dějiny států). 250.

japonské oddíly připravily v Nankingu o život 260 000 čínských občanů. Celkové počty obětí se v různých zdrojích liší a například v čínské zdroje uvádějí 350 000⁴ mrtvých, zatímco japonské zdroje kolem 200 000⁵ obětí. Tato kapitola přibližuje, čeho všeho se při obsazování Nankingu japonští vojáci dopouštěli.

Nankingský masakr patří mezi nejkrutější události druhé světové války a započal ještě předtím, než japonský císař vydal 1. prosince 1937 rozkaz k obsazení tohoto hlavního města. Proti obsazení Nankingu byl náčelník generálního štábu generálporučík Tada Hajao (多田駿), ale nikdo se na jeho stranu nepřidal.⁶ Můžeme pouze spekulovat, jak by se čínsko-japonská válka vyvíjela dál, pokud by byl Hajao úspěšný, a jestli mohl být tento masakr odvrácen. Faktem zůstává, že po císařském rozkaze se začaly japonské oddíly přibližovat Nankingu ze třech směrů a málokdo z čínského obyvatelstva, kdo jim přišel do cesty, byl ušetřen. Svě vojáky z těchto směrů vedli velitelé Nakadžima Kesago (中島今朝吾), Macui Iwane (松井石根) a Janagawa Heisuke (柳川平助).⁷ Údajně se tyto generálové cestou k Nankingu mezi sebou dokonce vsadili o to, kdo tam bude nejdříve a zároveň o to, kdo dříve usmrtí svým mečem sto Číňanů.⁸ Během samotného postupu docházelo k vraždění lidí a vypalování nejen vesnic, ale i velkých měst. Příkladem může být město Su-čou (苏州), kam japonské oddíly vstoupily 19. listopadu 1937 a ihned začalo několikadenní vraždění, vypalování domů, památek a unášení žen, které využívaly jako sexuální otrokyně. Populace tohoto města se během krátké chvíle snížila z 350 000 na méně než 500 obyvatel.⁹

Japonsko poté pokračovalo v postupu a zanedlouho zahájilo útok na Nanking. Po zhodnocení situace z počátečních bojů čínský velitel Tchang Šeng-č' (唐生智) shledal, že je bezvýchodná a 12. prosince 1937 vydal příkaz k evakuaci.¹⁰ Do tohoto data padlo při obraně města 70 000 čínských vojáků. Jakmile byl vydán rozkaz k evakuaci, vojáci

---

⁴ Chang, Iris. (1997). *The Rape of Nanking: The forgotten Holocaust of World War II*. New York: Basic Books. 4.

⁵ „二十万都市で三十万虐殺?“ „V dvoustatisícovém městě třístatisícový masakr?“ (2004). Geocities. Online. 05.11.2015. Dostupné z: <http://www.geocities.jp/yu77799/jinkou.html>.

⁶ Skřivan, Aleš. (1997). *Japonská válka 1931-1945*. Praha: Libri. 131.

⁷ Chang, Iris. *The Rape of Nanking*. 37.

⁸ Skřivan, Aleš. *Japonská válka 1931-1945*. 131.

⁹ Chang, Iris. *The Rape of Nanking*. 38.

¹⁰ Mitter, Hana. (2013). *Forgotten Ally: China's World War II, 1937-1945*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company. 197.

začali hromadně prchat severní branou města a za sebou nechali spálené vládní a vojenské budovy města, aby je Japonci nemohli využít.¹¹

13. prosince 1937 vstoupily japonské oddíly do města, kde již nebyla žádná obrana a po dobu šesti týdnů nepřerušovaně vraždily, znásilňovaly a rabovaly.¹² Původně měl vojákům vstupujícím do Nankingu velet generál Macui, ale onemocněl a císař Hirohito jako jeho nástupce zvolil prince Asaku Jasuhika (朝香宮鳩彦王; *Asaka no mija Jasuhiko ó*). Ten vydal příkaz s označením „Přísně tajné, zničit“, který údajně obsahoval zprávu „Zabít všechny zajatce.“¹³ Toto rozhodnutí mělo logické zdůvodnění: japonská armáda nemusela zajatcům opatřovat jídlo, nemusela se bát vzpoury a hrozba toho, že by mohli vytvořit partizánské oddíly, také zmizela.¹⁴ Vzhledem k tomu, že Japonsko neratifikovalo Ženevskou konvenci, nic nebránilo jeho vojákům v krutém zacházení se zajatci. 17. prosince obdržely japonské oddíly rozkaz popravit všechny zajatce. Jejich počet čítal zhruba 14 700 osob. Japonská armáda se je rozhodla rozdělit na čtyři skupiny a eskortovat k břehu řeky Jang-c'-ťiang (扬子江), kde se večerních hodinách začalo s popravami trvajících přes hodinu. Jakmile ustala palba, japonští vojáci nasadili bajonety a zajistili, aby byli skutečně všichni zajatci mrtví.¹⁵

S civilisty se nezacházelo o nic lépe. Japonští vojáci vraždili hlavně pod záminkou podezření z toho, že se jednalo o čínské vojáky, ale pod jejich palbou se ocitli i lidé, kteří jimi být nemohli.¹⁶ Nedělali rozdíl mezi mladými muži, ženami, starci a dokonce neušetřili ani děti.

Během okupace Nankingu se ve městě stále nacházeli i zahraniční pozorovatelé, zaznamenávající dění na místě. Ještě před vstupem japonského vojska do města byla cizinci zřízena bezpečnostní zóna, což bylo neutrální území o rozloze čtyř kilometrů čtverečních, kde se zdržovali.¹⁷ George Fitch (americký protestantský misionář v Číně) ve svých poznámkách popsal, jak Japonci používali Číňany pro nácvik bodání bajonety, sekání důstojnickým mečem, upalování zaživa a mnoho dalšího. Uvedl, že jednou spatřil muže přivedeného na japonské velitelství, jenž neměl oči, uši a částečně nos, protože o ně

---

¹¹ Mitter, Hana. (2013). *Forgotten Ally: China's World War II, 1937-1945*. 197.

¹² Tamtéž, 200.

¹³ Chang, Iris. *The Rape of Nanking*. 40.

¹⁴ Tamtéž, 41.

¹⁵ Tamtéž, 46.

¹⁶ Tamtéž, 16.

¹⁷ Skřivan, Aleš. (1997). *Japonská válka 1931-1945*. 133.

přišel, když byl polit benzinem a zapálen spolu s ostatními, kteří byli podezříváni z toho, že jsou čínští vojáci.¹⁸

Další člověk, jenž zůstal v Nankingu v bezpečnostní zóně, se jmenoval Robert Wilson, který zde byl jediným chirurgem. Do svého deníku si zapsal:

„15. prosince:

Pobíjení civilistů je strašlivé. Mohl bych popsat celé stránky líčením téměř neuvěřitelných případů znásilnění a brutality.

18. prosince:

Dnešní datum označuje šestý den moderního Dantova pekla, psaného velkým krvavým písmem. Vražedění ve velkém a znásilňování po tisících. Jako by krutost, chtíč a bestiální atavismus neměly skončit. Zpočátku jsem se snažil tvářit příjemně, abych je nerozhněval, ale chuť se usmívat se mě brzy přešla a můj pohled je stejně studený a bezvýrazný jako jejich.

19. prosince:

Chudí jsou okrádání o všechnu potravu a propadají zděšení, hysterii a panice.

Kdy už to skončí!

Štědrý večer:

Tvrdí nám teď, že je v zóně stále ještě dvacet tisíc vojáků (odkud ta čísla mají, to nikdo neví) a že je vyšťourají a všechny postřílejí. Budou tím mínění všichni tělesně schopní muži ve věku od 18 do 50 let, kteří jsou ve městě. Jak se vůbec ještě budou moci někomu podívat do očí?“¹⁹

15. prosinec 1937 je dnem, kdy Japonci začali s činy, které daly druhé jméno celému dění ve městě: znásilnění Nankingu. Nejdříve byly jejich obětmi mladé ženy odvážené k výslechům, kde byly znásilněny vojáky.²⁰ Zanedlouho se začalo s masivním znásilňováním bez ohledu na věk ženy. Někteří vojáci věřili, že pokud znásilní pannu, budou lepší v boji a často také nosili amulety s pubickým ochlupením svých obětí. Jak uvedl bývalý voják 114. divize japonské armády v Nankingu:

„Bez ohledu na to, jak byly mladé nebo staré, žádná žena nemohla uniknout osudu znásilnění. Vyslali jsme uhelné nákladní vozy z Hsiakwanu do městských

---

¹⁸ Mitter, Hana. *Forgotten Ally: China's World War II, 1937-1945*. 201.

¹⁹ Cit. In: Chang, Iris. *The Rape of Nanking*. 140.

²⁰ Skřivan, Aleš. *Japonská válka 1931-1945*. 135.

*ulic a vesnic za účelem zmocnění se hodně žen. Poté každá byla určena pro 15–20 japonských vojáků za účelem sexuálního styku a zneužívání.*²¹

Ženy a děti poté ze strachu prchaly do bezpečnostní zóny zřízené cizinci, kde jejich počet údajně během třiceti šesti hodin stoupl z 50 000 na 200 000.²²

Nejvíce byly svou krutostí známy oddíly generála Nakadžimy. 23. prosince 1937 došlo k odsunu velké části japonské armády a ve městě zůstaly pouze jeho oddíly, které pokračovaly v ještě intenzivnějším znásilňování, vraždění a dokonce nerespektovaly ani bezpečnostní zónu a pod záminkou vypátrání majitelů 20 000 čínských uniforem, které údajně ve městě našly, se do ní vydaly.²³

Mezinárodní tribunál pro Dálný východ v Tokiu po válce zveřejnil čísla odhadovaného počtu obětí v Nankingu. Okolo 20 000 mužů bylo zabito z podezření, že jsou bývalými čínskými vojáky. 30 000 skutečných vojáků bylo zavražděno a jejich těla byla hozena do řeky. Obětí znásilnění se stalo přes 20 000 žen. V konečném důsledku se počty zavražděných liší. Čínská vláda uvádí, že během nankingského incidentu bylo zabito 300 000 lidí, zatímco jiné zdroje předkládají čísla v rozmezí desetitisíců až statisíců.²⁴ Důležitý ovšem není přesný počet, ale to, co postupující japonská armáda během svého tažení provedla.

1.2. Experimentování na lidech – jednotka 731

*„Žádný spisovatel fikce, od vznešeného básníka středověku Dante Alighieriho, přes gotické romanopisce jako Marie Wollstonecraft Shelley a Robert Louis Stevenson, po současné scénáristy Hollywoodu a Hongkongu, nemůže v žádném případě soupeřit se skutečnými zločiny Išiho a jeho kolegů vědců. Kostnice, kterou Iši vytvořil v Pingfangu a její satelitní zařízení na území Mandžuska a Číny, je prokazatelně nepředstavitelná ani podle nejúrodnější fiktivní představivosti.*²⁵

Krutosti páchané ať už řádovými vojáky, nebo vojenským personálem jsou součástí každé moderní války. O druhé světové válce, jakožto doposud největší válce, to platí

---

²¹ Cit. in: Chang, Iris. *The Rape of Nanking*. 49.

²² Skřivan, Aleš. *Japonská válka 1931-1945*. 136.

²³ Tamtéž, 137.

²⁴ Mitter, Hana. *Forgotten Ally: China's World War II, 1937-1945*. 207.

²⁵ Cit. in: Felton, Mark (2012). *The Devil's Doctors: Japanese Human Experiments on Allied Prisoners of War*. Pen and Sword, Kindle Edition Location 537.

dvojnásobně. Nejznámější případy lékařských experimentů na lidech jsou připisovány nacistickému Německu a Japonsku, přičemž obě země podepsaly Ženevskou úmluvu²⁶, ve které se kapitola dvacet tři věnuje přímo vojenské medicíně, ale ignorovaly ji. V této podkapitole diplomové práce je přiblíženo, kdo byl zodpovědný za experimenty na lidech prováděné japonskou armádou, kde se tyto krutosti odehrávaly a co přesně byli zajatci nuceni podstoupit.

Nutnost rozvoje medicíny začala být Japonsku patrná již v rusko-japonské válce (1904–1905), během které zemřelo na nemoci, nedostatek zdravotní péče apod. velké procento japonských vojáků.²⁷ Rusové během této války otrávilí velké množství studní a vodních zdrojů různými bakteriemi způsobující nemoci a Japonsko bylo nuceno se s touto situací vypořádat. V krátké době situaci obrátilo vyvinutím léků a přenosných zkoušečů kvality vody a dokázalo efektivně bojovat proti tomuto tichému nepříteli.²⁸ V tomto bodě si uvědomilo, jak důležitou roli ve válce hraje medicína. V rusko-japonské válce se ovšem Japonsko snažilo vynalézt způsoby, jak nemoci léčit a zabránit jejich šíření. Tyto snahy se však ve třicátých letech dvacátého století změnily pod vedením generála Išiiho Širóa (石井四朗) v hledání způsobu, jak zabít: ve vývoj biologických zbraní.

Išii Širó se narodil jako čtvrtý syn ve farmářské rodině 25. června 1892 ve vesnici Čijoda (千代田), v prefektuře Čiba (千葉県). V poměrně mladém věku se přidal k armádě a nedlouho na to, si uvědomil, že jeho vášní je medicína. Jeho životním cílem bylo vybudovat si kariéru jako lékař v japonské císařské armádě. V roce 1916 byl přijat na medicínu do Kjótské císařské univerzity. Tato univerzita byla velice prestižní a známé bylo především její bakteriologické oddělení.²⁹ Jakožto student byl Išii velice ambiciózní a mezi ostatními studenty si nevysloužil dobré jméno. Často vytvářel problémy, byl ctižádostivý, bezohledný a sobecký.³⁰ Díky své povaze se rychle stal nejlepším studentem a zároveň získal prestiž také ve společnosti - scházel se vrchními představiteli univerzity a dokonce se oženil s dcerou rektora univerzity. Často se informoval o dění v medicíně

---

²⁶ Ženevské úmluvy upravují podmínky a pravidla na ochranu civilistů nebo nebojujících vojáků (zajatci, zranění či nemocní).

²⁷ Altheide, Brandi. *Biohazard: Unit 731 and the American Cover-Up*. University of Michigan-Flint. 16.

²⁸ Byrd, Gregory Dean. (2005). *General Ishii Shiro: His Legacy is That of Genius and Madman*.

Electronic Theses and Dissertations. East Tennessee State University. 11.

²⁹ Gold, Hal. (2004). *Unit 731 Testimony*. Singapore: Tuttle Publishing. 18.

³⁰ Tamtéž.

jak doma, tak ve světě čtením různých lékařských časopisů a v jednom z nich, v roce 1927 (když dokončoval doktorát z biologie), narazil na článek o Ženevské konvenci z roku 1925. V něm ho nejvíce zaujala část věnující se biologickým zbraním a zákazu jejich používání.³¹ Jakožto odborník v biologickém výzkumu ovšem v tomto odvětví spatřil velký potenciál a pomyslel si, že když je něco tak špatné, aby to bylo zakázáno zákonem, musí to jistě být velice efektivní.³² Využil své konexe a dostal se na Tokijskou vojenskou univerzitu jako profesor imunologie a krátce na to, okolo roku 1930, začal provádět ve své tajné laboratoři experimenty na lidech.³³ Postupem času ovšem přišel na to, že takové prostory byly pro provádění experimentů s biologickými zbraněmi zcela nedostačující. Vhodné místo spatřil v nově nabytém území pod Japonskem – Mandžusku a měl k tomu několik důvodů.³⁴ První z nich byl, že Japonsko považovalo události v Mandžusku za „incident“, ne válku, tudíž podle něj na vězně neplatila Ženevská konvence pro válečné zajatce. Išii Širó, stejně jako japonská armáda po první světové válce, považoval vězně za podlidi, za nahraditelné.³⁵ Své plány vytvořit v Mandžusku základnu pro rozvoj biologických zbraní odůvodňoval tím, že tento druh zbraní je několikrát levnější než zbraně konvenční, což bylo pro japonskou armádu velkým lákadlem. Zároveň argumentoval tím, že je nutné chránit vlastní vojáky vytvořením nových protilátek, léků a zlepšením hygieny (nutnost hygieny byla zjištěna v rusko-japonské válce).³⁶

Na konci roku 1932 Išii začal realizovat své plány a v městě Charbin (哈尔滨) si zajistil blok budov, kde rychle vytvořil svoje velitelství a laboratoře s tehdejšími nejmodernějšími vybavením. Od nadřízených dostal k dispozici tři sta mužů a finance na započítí výzkumu biologických zbraní.³⁷ Jeho jednotka dostala označení Jednotka Tógó (東郷部隊; *tógó butai*). V Charbinu ovšem narazil na stejný problém, jako v Tokiu – oblast okolo výzkumného zařízení byla hustě zalidněná a byl problém s utajením operací.³⁸ Išii si tak vyžádal nové místo, kterým se nakonec stala farmářská vesnice Pej-jin che (背蔭河), zhruba šedesát kilometrů jižně od Charbinu. Součástí výzkumného

---

³¹ Gold, Hal. (2004). *Unit 731 Testimony*. 18.

³² Tamtéž.

³³ Harris, Sheldon H. (2003). *Japanese Biomedical Experimentation during the World War II Era*. In *Military Medical Ethics*, volume 2. Fort Sam Houston: AMEDD Center and School. 477.

³⁴ Byrd, Gregory Dean. *General Ishii Shiro: His Legacy is That of Genius and Madman*. 17.

³⁵ Důvod pro takovýto pohled je vysvětlen v kapitole Bušidó a teorie výlučnosti japonského etnika.

³⁶ Gold, Hal. *Unit 731 Testimony*. 20.

³⁷ Harris, Sheldon H. *Japanese Biomedical Experimentation during the World War II Era*. 478.

³⁸ Felton, Mark. *The Devil's Doctors: Japanese Human Experiments on Allied Prisoners of War*, Kindle Location 397.

komplexu byly nejen laboratoře, ale i krematorium a vězení jak pro politické vězně, tak i pro obyčejné kriminálníky. Při budování tohoto komplexu využila japonská armáda i místních obyvatel, kteří tam poté byli uvězněni a použiti pro experimenty.³⁹ Na přelomu let 1934 a 1935 došlo v tomto zařízení k narušení bezpečnosti, když se po explozi vězni vzbouřili a následně několik z nich uteklo. Toto považoval Išii za důvod k přesunutí výzkumu na odlehlejší a více izolované místo.⁴⁰

Išii podal apel na velení Kuantungské armády (關東軍) a v roce 1936 byla jeho žádost na vytvoření nového místa schválena a zároveň byl zřízen nový oddíl, do jehož čela byl jmenován samotný Išii. Tento oddíl nesl název Protiepidemické oddělení vodního zásobování a čištění (防疫給水部; *bóekikjúsuibu*) a jednalo se o sloučení jeho oddílu Tógó s novými rekruty z řad vědeckých pracovníků a fanaticky loajálních vojáků.⁴¹ Později byl tento oddíl znám pod názvem Jednotka 731 (731部隊). Oficiální název poskytoval Išiiu dokonalé krytí. Nový komplex byl vybudován mezi lety 1936–1939 na místě zvaném Pching-fang (平房区) a jednalo se o menší městečko se sedmdesáti budovami, obehnané plotem a příkopem, o celkové rozloze šesti čtverečních kilometrů.⁴² Vstup do okolí nebo do města byl pouze na zvláštní povolení a dokonce i vzdušný prostor nad městečkem byl uzavřen všem kromě letadel japonské armády. Ostatní letadla byla ihned sestřelována. Jednalo se tedy o dokonale uzavřené místo, kde měl Išii klid na provádění svých experimentů. V komplexu se nacházely nejen budovy laboratoří, bylo tam také mrazící zařízení pro studování omrzlin, stáje pro koně a další zvířata, budova pro tisíce menších laboratorních zvířat, dvě vězení (jedno pro muže, druhé pro ženy a děti), tři krematoria, veškeré budovy potřebné pro chod města (ubytovací zařízení, školy, administrativní budovy, knihovna, budovy pro rekreační aktivity – tedy i nevěstince).⁴³ Během stavby tohoto komplexu se místní ptali, k čemu bude sloužit a dostalo se jim odpovědi, že se jedná o pilu na dřevo. Jeden z japonských vědců poté zavtipkoval: „A lidé jsou těmi kládami.“⁴⁴ Toto označení se mezi japonskými lékaři a vědci uchytilo a začali zajatce nazývat *maruta* (丸太; poleno/kláda).

---

³⁹ Harris, Sheldon H. *Japanese Biomedical Experimentation during the World War II Era*. 478.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Gold, Hal. *Unit 731 Testimony*. 31.

⁴³ Harris, Sheldon H. *Japanese Biomedical Experimentation during the World War II Era*. 479.

⁴⁴ Cit. in: Gold, Hal. *Unit 731 Testimony*. 32.

Výzkumné středisko pod názvem Jednotka 731 nebylo jediné tohoto typu, mezi dalšími můžeme jmenovat:⁴⁵

- Čang-čchun (长春; 1936–1945): druhé největší středisko po Pching-fang. Neslo neoficiální označení Jednotka 100, oficiální Proti-epizootická jednotka ochrany koní. Tato jednotka byla pod vedením doktora jménem Wakamacu Júdziró (若松有次郎) a zkoumala účinky pesticidů, defoliantu⁴⁶, rostlinných a hadích jedů na člověka,
- Mukdenská vojenská lékařská univerzita (1932–1945): prováděly se zde nespécifikované biologické experimenty na lidech,
- Hailar, vnitřní Mongolsko (1936–1945): zdejší středisko neslo název Jednotka 2646 a také se zde prováděly experimenty na lidech,
- Peking (北京市; 1937–1945): menší zařízení pod označením Jednotka 1855, kde bylo během experimentů zabito nejméně tři sta lidí,
- Nanking (1936–1945): jedná se o jednu z hlavních základen výzkumu biologických zbraní, kde se například zabývali účinky antraxu, moru, krvnatého tyfu a břišního tyfu především na čínských zajatcích, dodávali bakterie do Jednotky 731 a záznamy uvádějí, že zdejší zařízení má na svědomí několik set životů,
- Kanton (1937–1945): toto zařízení opět neslo oficiální krycí název Jihočínská jednotka vodního zásobování a epidemické prevence a neoficiální jméno Jednotka 8604 nebo také Jednotka vln. Místní zdravotnický a výzkumný personál čítal přibližně tři sta osob a vojenský personál kolem pět set lidí. Tato jednotka byla vlivná po celé jihozápadní Číně a v roce 1997 byl na jejím místě objeven i hromadný hrob,
- Singapur (1942–1945): toto zařízení opět neslo jméno s kódovým označením Jednotka 9420 a sloužilo zde zhruba sto padesát lékařů a vědců zkoumajících patogeny. I zde byly objeveny kosterní pozůstatky.

Japonsko provozovalo mnoho dalších zařízení, ovšem jejich pozice je doposud neznámá a těžko říct, jestli kdy bude objevena.

---

⁴⁵ Harris, Sheldon H. *Japanese Biomedical Experimentation during the World War II Era*. 477.

⁴⁶ Herbicid.

Činy japonských lékařů a vědců v těchto výzkumných střediscích se dají klasifikovat do tří kategorií. První z nich je výzkum (především šlo o experimentování na lidech), druhá je trénink (zaučování armádních chirurgů) a do poslední kategorie spadaly manévry s biologickými zbraněmi.

Výzkum se dá dále rozdělit na tři části: zkoumání chorob, vývoj terapií a vývoj zbraní.⁴⁷ První zahrnuje bakteriologické studie, při kterých je člověk například infikován pomocí injekce a je pozorován průběh nemoci až do smrti. Dále se provádělo pozorování reakcí lidského těla na různé podněty: extrémně nízké teploty, velice nízký atmosférický tlak, předávkování solí, pití pouze destilované vody nebo injekce vzduchu do žil.⁴⁸ Mezi zkoumané nemoci – jejich účinek a průběh – patřila například cholera, krvácivá horečka ebola, antrax, tyfus, paratyfus A a B, úplavice, vozňivka a mor.⁴⁹ Experimentování s ebolou probíhalo například následovně:

„Vyrobili jsme emulzi 203 rozdrčených severo-mandžuských roztočů se slanou vodou a vstříkli jsme ji hypodermicky do stehna opice. První opice dostala horečku s teplotou 39,4 stupně celsia devatenáctý den po vstříknutí a byla průměrně infikována. Poté jsme vzali krev této opice s horečkou a vstříkli jsme ji druhé opici, která také dostala horečku a produkovala proteiny v krvi. Po její pitvě byly nalezeny typické epidemické hemoragické ledviny... epidemické hemoragické ledviny nebyly nikdy nalezeny během operace v době největší horečky... ale ledviny, játra a slezina jsou v této době nejvíce infikovatelné.“⁵⁰

Zajatce, na kterých experimentovali, ani nepovažovali za lidi. Dříve jsem zmínil, že jim v Jednotce 731 přezdívali *maruta* (klády) a nyní můžeme vidět, že jim říkali i opice. Nebylo výjimkou, že jakmile se objevily u zajatce symptomy, převezli ho na operační sál a provedli na něm vivisekci, bez umrtvení, za bdělého stavu. Argumentovali tím, že u živého subjektu mohli získat přesnější údaje.⁵¹ Zajatci často umírali, až jim začali odebírat různé orgány.

---

⁴⁷ Tsuchiya, Takashi (土屋貴志). (2005). *Japanese medical atrocities 1932–1945: What, Who, How and Why?*. Osaka: Osaka City University. 8.

⁴⁸ Tamtéž, 9.

⁴⁹ Gold, Hal. *Unit 731 Testimony*. 51.

⁵⁰ Cit in Tsuchiya, Takashi (土屋貴志). *Japanese medical atrocities 1932–1945: What, Who, How and Why?* 9.

⁵¹ Gold, Hal. *Unit 731 Testimony*. 34.

Další často prováděný výzkum se týkal reakce lidského organismu na extrémní teploty pod bodem mrazu. Jeden ze zaměstnanců později podal svědectví:

„Když jsem vešel do vězeňské laboratoře, sedělo tam pět Číňanů, na kterých bylo experimentováno; dva z nich neměli vůbec žádné prsty, jejich ruce byly celé černé; u dalších třech byly vidět kosti. Měli prsty, ale byly to pouze kosti. Jošimura mi řekl, že to je výsledek experimentů.“⁵²

V tomto případě byly experimenty prováděny pouze na částech těla, ale někdy také zajatce svlékli, dali do mrazicí komory a pozorovali, co se děje s jejich těly, dokud nezemřeli. Pokusy nebyly prováděny pouze na mužích, byly do nich nuceny i ženy a děti. Věkový rozsah zajatců byl 7–74 let.⁵³ Téměř nikdo tedy nebyl ušetřen.

Dříve zmíněný mor testovali také mimo laboratoře. Například v říjnu roku 1940 způsobili morový útok v přístavní oblasti města Ning-po (宁波). Tato akce byla zorganizována společně Jednotkou 731 a Jednotkou 1644.⁵⁴ Morové bakterie byly šířeny z letadla shozenou pšenicí, kukuřicí nebo oděvními látkami. Svědectví o tomto útoku se dochovalo pouze díky jedinému přeživšímu:

„Jednoho dne se nad námi objevilo japonské letadlo a neustále kroužilo, až najednou shodilo něco, co připomínalo kouř. Byla to pšeničná mouka a kukuřice a další věci. Další den začali být lidé nemocní. Tři dny nato byly mrtvé dvě děti majitele obchodu s tofu a další lidé začali být nemocní a umírali. Nikdo nedokázal pochopit, co se stalo. Má vlastní rodina zemřela, jeden po druhém. Bída byla všude okolo. Každý, kdo zemřel, zemřel v bolesti a agonii, v křečích. Nejdříve byla jejich těla červená a pak zčernala.“⁵⁵

Při tomto útoku zemřelo okolo sto lidí a celá oblast byla uzavřena až do roku 1960, dokud se neprokázalo, že už nehrozí další nákaza. Podobných útoků bylo více.

Další prováděný výzkum pod Išiim se týkal vývoje různých terapií. Jednalo se nejen o testování nových vakcín, ale také o chirurgické postupy. Vše bylo zkoušeno opět na zadržených zajatcích. Vakcíny se testovaly například tak, že bylo vybráno pět lidí, čtyřem z nich dali různou vakcínu a pátému žádnou. Později každému zajatci vstříkli morové

---

⁵² Cit in Tsuchiya, Takashi (土屋貴志). *Japanese medical atrocities 1932–1945: What, Who, How and Why?* 13.

⁵³ Tamtéž, 14.

⁵⁴ Gold, Hal. *Unit 731 Testimony*. 55.

⁵⁵ Cit. in: Tamtéž, 55.

bakterie a sledovali reakce. Jakmile nakažení zemřeli nebo byli na prahu smrti, odvezli je na pitevnu.⁵⁶ Podobné experimenty byly prováděny i s jinými druhy onemocnění.

Vývoj nových chirurgických postupů se prováděl nejen ve výzkumných střediscích v Mandžusku, ale i na hlavních japonských ostrovech, kde byly obětmi hlavně američtí zajatci.⁵⁷ Tyto pokusy byly často vykonávány na živých zajatcích.

Mimo podobné výzkumy docházelo také k zaučování nových chirurgů a lékařů v různých armádních nemocnicích. Na živých zajatcích v anestézii si zkoušeli, jak ošetřovat různě zraněné vojáky.⁵⁸ Nejdříve ovšem tato zranění sami zajatcům způsobili. Mezi zkoušené léčebné metody patřila například tracheotomie, apendektomie, vyndávání kulek, zašívání ran apod.

Celkový počet zabitých obětí, které byly nuceny podstoupit nelidské experimenty pod rukama japonských lékařů a vědců, je těžké určit, jelikož jejich tělesné pozůstatky byly spalovány v krematoriích a doposud nebyla nalezena všechna hromadná pohřebiště. Odhaduje se, že na 3 000 lidí bylo zabito v různých výzkumných střediscích a k tomuto počtu je nutno ještě přičíst odhad 300 000 lidí, kteří zemřeli při zkouškách biologických zbraní a pak i při jejich praktickém použití ve válce.⁵⁹ Ženy, děti ani starci nebyli těchto experimentů ušetřeni, protože, jak z dříve zmíněných výpovědí vidíme, že zajatce, na kterých experimentovali, nebrali za lidi.

1.3. Sexuální otrokyně

Anglický termín *comfort women*, v japonštině 慰安婦 (*ianfu*), se používá pro označení žen různých národností, které byly během druhé světové války nuceny k sexuálnímu styku s japonskými vojáky. Samotný termín je eufemismus naznačující, že dané ženy měly poskytovat útěchu (慰) a pohodlí (安) japonským vojákům. Tyto ženy byly unášeny, vlákány nebo oklamány, aby se z nich staly prostitutky ve zřízených takzvaných utěšitelských stanicích (慰安所; *ianđžo*).⁶⁰ Celkový počet žen, které byly takto během druhé světové války zneužity, není přesně znám a liší se zdroj od zdroje.

---

⁵⁶ Tsuchiya, Takashi (土屋貴志). *Japanese medical atrocities 1932–1945: What, Who, How and Why?* 18.

⁵⁷ Tamtéž, 21.

⁵⁸ Tamtéž, 33.

⁵⁹ „Unit 731.“ Online. 7.11.2015. Dostupné z: <http://www.unit731.org/Experiments.html>.

⁶⁰ Henry, Nicola. (2013). Memory of an Injustice: The “Comfort women” and Legacy of the Tokyo Trial. In: *Asian Studies Review*. Vol. 37, No.3. London: Routledge. 366.

Některé zdroje, například Kirsten Orreill, uvádí až 200 000⁶¹, zatímco jiné (především japonské) publikace uvádějí, že je tento počet vymyšlený a zároveň, že nedocházelo k násilnému unášení žen za účelem převážení do tzv. utěšitelských stanic.⁶² Nicméně je nepopíratelné a uznávané historiky, že k nucené prostituci docházelo a shodují se i v tom, že se jedná o nelidské zacházení se ženami.

Utěšitelské stanice byly řízeny buďto soukromými osobami a dohlížela na ně japonská armáda, nebo je v mnoha případech dokonce sama řídila. Podle různých materiálů byly stanice zřízeny proto, aby nedošlo k neorganizovanému znásilňování žen (prováděno především v prvních týdnech po dobytí Nankingu) a zároveň za účelem snížení počtu pohlavně přenosných nemocí, kterými byli japonští vojáci nakaženi.⁶³

Téměř všechny japonské oddíly, ať už velké, nebo malé, měly zřízenou takovouto stanici.⁶⁴ Ve velkých městech byly zřízeny trvalé stanice, zatímco dočasné stanice se přemisťovaly společně s postupem japonských oddílů. Mohly to být buďto provizorní přístřešky, nebo byly zřízeny ve vozidlech či vlakových vagónech, což umožňovalo snadný přesun společně s vojáky. Nejvíce se jich nacházelo na území Číny, ale byly také na Tchaj-wanu, v Hongkongu, na Filipínách, v Britské Malajsii, Singapuru, Thajsku, Barmě a mnoha dalších místech, kde se pohybovala japonská armáda.⁶⁵ Každá z těchto stanic měla svá pravidla a nařízení vyvěšená někde v budově. Jejich znění se mohlo stanice od stanice lišit, ale jako příklad lze uvést následujících dvanáct nařízení, dochovaných na fotografii z roku 1939:

1. *„Ženy v utěšitelské stanici komisariátu musí každých pět dní podstoupit lékařskou prohlídku provedenou lékařským důstojníkem vojenské policejní divize komisariátu.*
2. *Ženy, které neprojdou lékařskou prohlídkou, musí podstoupit speciální lékařské ošetření a není jim povoleno pokračovat ve službě bez povolení.*

---

⁶¹ Orreill Kirsten. (2000). Who are the Ianfu (Comfort Women)? In: *New Voices*. Vol 2. Queensland: University of Queensland. 128.

⁶² Nishioka, Tsutomu (西岡力). (2014). *The Comfort Women Issue - A Review of the Facts and Common Misunderstanding*. Tokyo: Japan Policy Institute. 6.

⁶³ Henry, Nicola. (2013). *Memory of an Injustice: The "Comfort women" and Legacy of the Tokyo Trial*. 366.

⁶⁴ Peipei, Qiu. (2013). *Chinese Comfort Women: Testimonies from Imperial Japan's Sex Slaves*. Vancouver: UBC Press. 50.

⁶⁵ Tamtéž, 50.

3. *Výsledky lékařské prohlídky každé utěšitelské ženy musí být zaznamenány, zaevidovány a zpřístupněny k inspekci.*
4. *Časový plán utěšitelské stanice je následovný:
vojáci: 10:00 až 18:00
důstojníci: 10:00 až 21:00.*
5. *Poplatky za využití utěšitelské stanice jsou následující:
vojáci: 1 jen za 30 minut (50 senů za 30 minut navíc)
vyšší důstojníci: 3 jeny za hodinu (2 jeny za hodinu navíc)
vysoce postavení důstojníci: 3 jeny za hodinu
administrativní úředníci: 1,5 jenu za 30 minut (poplatek navíc za dalších 30 minut).*
6. *Každý klient této vojenské utěšitelské stanice musí zaplatit poplatek, obdrží kondom a musí ho během úkonu použít. Po úkonu si musí umýt tělo v koupelně.*
7. *Vstup do této utěšitelské vojenské stanice je vyhrazen pouze pro vojenský personál a pomocný vojenský personál. Ostatním je vstup zakázán.*
8. *Do této utěšitelské vojenské stanice nesmějí nosit alkoholické nápoje.*
9. *Opilým není vstup do této utěšitelské stanice povolen.*
10. *Klienti nesmí vstoupit do jiného pokoje, než do pokoje jim určeného při koupi lístku.*
11. *Klienti nemají povoleno použít utěšitelskou ženu bez použití kondomu.*
12. *Těm, kteří se nebudou držet těchto pravidel nebo je poruší, bude rozkázáno odejít.⁶⁶*

Většina žen zde držených byla korejské národnosti, ale byly zde také ženy z Číny, Filipín nebo z jiných států okupovaných Japonskem.⁶⁷ Odvážení těchto žen do stanic se ve větším měřítku provádělo se začátkem druhé čínsko-japonské války a především po vítězství japonské armády v Nankingu.⁶⁸ Původně měly v těchto stanicích být pouze prostitutky, ale vzhledem k tomu, že mnohé z nich byly nakaženy pohlavními nemocemi nebo se věřilo (s ohledem na jejich povolání), že by mohly těmito nemocemi být nakaženy, začalo se s přesouváním žen (nepracujících jako prostitutky) z území pod japonskou

⁶⁶ Cit. In: Peipei, Qiu. (2013). *Chinese Comfort Women: Testimonies from Imperial Japan's Sex Slaves*. 59.

⁶⁷ Henry, Nicola. *Memory of an Injustice: The "Comfort women" and Legacy of the Tokyo Trial*. 366.

⁶⁸ Orreill Kirsten. *Who are the Ianfu (Comfort Women)?* 131.

nadvládou do stanic. S ohledem k tomuto napsal japonský armádní doktor a gynekolog Aso Tecuo (麻生哲夫) v roce 1939 do své zprávy:

„Mezi těmi [ženami] z poloostrova bylo skutečně velmi málo indikací naznačujících pohlavní nemoci, zatímco u těch z rodné země to bylo velice pochybné. Co se týče věku, byly všechny starší dvaceti let a některé se dokonce přibližovaly čtyřiceti letům a už strávily jistou řádku let prostitucí. Ty z poloostrova představovaly příjemný kontrast – mladší a nesofistikované.“⁶⁹

Dále to doplňuje:

„Neprovdané korejské ženy, které doposud nemají zkušenosti s prací sexuální pracovnice, jsou bez pohlavních chorob, a tudíž jsou jako dar imperiálnímu vojsku vhodnější než japonské prostitutky.“⁷⁰

Odvádění korejských žen jako sexuálních otrokyň v roce 1938 umožnil japonský zákon, který dával japonské vládě možnost volně manipulovat se zdroji a pracovní silou v zemích pod japonskou nadvládou.⁷¹ Jelikož byla Korea po rusko-japonské válce v roce 1904 až 1905 již prakticky pod japonskou nadvládou a v roce 1910 se z ní stala japonská kolonie, spadala veškerá pracovní síla a zdroje pod japonskou správu, tudíž mohlo Japonsko odvázet korejské ženy jako pracovní sílu na frontu, aby poskytovaly „útěchu“ vojákům.

Metody nabírání korejských žen zahrnovaly především slib placené práce v Japonsku a až po odcestování z rodného města poznaly, že nemíří na domluvené místo. Náboráři byli z velké části kolaboranti, kteří jim právě tyto sliby práce dávali. Později mnoho žen vypovědělo o těchto praktikách a vyprávělo o tom, co se dělo po odjezdu z domu. Příkladem může být Kim Tokčín, která se narodila v roce 1921 v provincii Jižní Kjongsang, kde její celá rodina žila v domě strýce a živila se farmařením:

„Bylo to v polovině ledna, možná trochu později... bylo mi 17 let. Slyšela jsem, že dívky jsou nabírány se slibem práce v Japonsku. Říkalo se, že několik z nich bylo nabráno nedávno v P'yongch'on, kde jsme žili se strýcem... Najednou jsem slyšela, že je v oblasti Korejec a opět nabírá ženy na práci v japonských továrnách. Vydala jsem se do P'yongch'onu se s ním setkat a slíbila jsem mu, že pojedou do Japonska pracovat do továrny. Sdělil mi čas a místo mého odjezdu a já

---

⁶⁹ Cit. in: Orreill Kirsten. *Who are the Ianfu (Comfort Women)?* 133.

⁷⁰ Cit. in: Johnson, Ty. *The Origin of Comfort Women.* 25.

⁷¹ Orreill Kirsten. *Who are the Ianfu (Comfort Women)?* 132.

*se vydala domů, abych se na něj mohla připravit... nikdy by mne nenapadlo, že by v tom mohlo být nějaké nebezpečí.*⁷²

Dále pokračuje popisem cesty a zjištěním o jakou práci se bude jednat:

*„...vozidlo připomínající autobus nás zavezlo do penzionu. Od toho momentu na nás dohlíželi vojáci. Jednoho jsem se zeptala: ‚Proč nás tu držíte? Co budeme dělat za práci?‘ Jednoduše na to odpověděl, že pouze plní rozkazy. První noc, co jsem tam byla, mne odvedli před vysoce postaveného vojáka a byla jsem znásilněna... Poplácal mne po zádech a řekl, že tohle budu zažívat, ať se mi to líbí nebo ne, že po několikáté už nebudu cítit takovou bolest. ...Každou noc jsme byly znásilňované.*⁷³

Později byla odvezena s dalšími dívkami do velkého domu blízko armádního tábora a každý den zažívala následující:

*„Vstávaly jsme v sedm ráno, umyly se a nasnídaly se po skupinkách. Poté zhruba okolo deváté hodiny začali přijíždět vojáci a tvořit spořádané řady... Každá z nás musela posloužit zhruba třiceti až čtyřiceti mužům každý den a často jsme neměly ani čas spát.*⁷⁴

Takovéto a podobné zkušenosti zažívaly korejské ženy přivedené původně pod záminkou práce v továrně v Japonsku.

Vedení japonské armády mělo za to, že tzv. utěšitelské stanice výrazně napomáhají udržovat morálku vojáků a poskytují jim možnost zbavit se stresu. Voják navštěvující jednu z těchto stanic zdůraznil její důležitost následovně:

*„I když jsme se zrovna vrátili z dlouhé vojenské operace na frontě, myšlenka na sex nás přiměla se ihned vydat k iandžo. Jakmile jsme dorazili k místu, kde byly ženy, vojáci zaujali svá místa v řadě a přemítali nad životem a smrtí zatímco čekali, až na ně přijde řada. Nic nebylo lepší, než nadřazený pocit úplnosti, který vojáci zažívali při sexu s ženami. Tohle byl pro ně jediný způsob, jak zcela uniknout z jejich abnormální existence.*⁷⁵

---

⁷² Cit. in: Johnson, Ty. *The Origin of Comfort Women*. 34.

⁷³ Cit. in: Tamtéž.

⁷⁴ Cit. in: Tamtéž, 35.

⁷⁵ Cit. in: Orreill Kirsten. *Who are the Ianfu (Comfort Women)?* 135.

Ženy jim takto poskytovaly, i když jen dočasně, možnost uprchnout z války. Zároveň návštěvy v těchto stanicích sloužily jako náhrada za propustky, které by jim dovolovaly jet se podívat domů za rodinou.⁷⁶

S tím, jak se přibližoval konec války a později během ústupu japonských vojáků, nastala potřeba vyřešit situaci s těmito ženami ze stanic. Japonská armáda s nimi nakládala třemi způsoby. První z nich byl jejich zabití a tím zakrytí jejich existence. Některé byly umístěny do krytů, které byly později vybombardovány, jiné byly, se slibem cesty domů, posazeny na loď obsahující nastražený dynamit. Další způsob byl, že přestrojili tyto ženy do oblečení zdravotních ošetřovatelek armádních jednotek (opět pro zakrytí jejich existence). Posledním a zároveň nejjednodušším způsobem bylo nechat je na místě a ponechat je jejich osudu.⁷⁷

V případě, že měly to štěstí a dostaly se domů, nesly si s sebou velké trauma a ani společnost na ně nepohlížela moc přívětivě. Zvláště například ta korejská, kde v té době vládl silný patriarchát a ideální žena měla být věrná a panna.⁷⁸ Pokud se jim nepodařilo skrýt svou minulost, zstudily tak často svou rodinu, jejich šance na manželský život byly minimální a žily v hanbě. I když se některým podařilo uchovat si toto tajemství, stále s sebou nesly těžké břímě, které jim psychicky bránilo souhlasit s jakýmkoli sňatkem.⁷⁹

1.4. Zacházení s válečnými zajatci

Důležitým faktem ovlivňujícím zacházení Japonců se zajatci je, že Japonsko sice podepsalo Ženevskou úmluvu, ale parlament ji neratifikoval. Kromě toho se japonští vojáci řídili samurajským kódem *Bušidó*, který jim diktoval, že nesmí padnout do rukou nepřátel (chování japonských vojáků si ovšem protirečí s další informací ze samurajského kódu: k zajatcům by se měl chovat vlídně). V roce 1890 generál Jamagata Aritomo (山縣有朋) prohlásil, že japonský voják má spíše spáchat sebevraždu, než aby se vzdal nepříteli.⁸⁰ Pro Japonce myšlenka vzdání se znamenala ztrátu cti a stejným způsobem pohlíželi na zajaté vojáky jiných armád, zvláště pokud se sami vzdali. Mysleli si, že tím

---

⁷⁶ Orreill Kirsten. *Who are the Ianfu (Comfort Women)?* 135.

⁷⁷ Ahn, Yonson. (1999). *Korean „Comfort Women“ and Military Sexual Slavery in World War II*. Warwick: University of Warwick. 131.

⁷⁸ Orreill Kirsten. *Who are the Ianfu (Comfort Women)?* 144.

⁷⁹ Tamtéž, 144.

⁸⁰ Widders, Robert. (2011). *The Emperor's Irish Slaves: Prisoners of the Japanese During the Second World War*. Gloucestershire: The History Press. 106.

ztratili svou čest, hrdost a nejsou hodni dobrého zacházení.⁸¹ K tomu přispělo i to, že nečekali tak velké množství zajatců. Tím pádem jim vyvstal problém se zajišťováním potravy a dalších potřeb.

K nelidskému zacházení docházelo nejen v zajateckých táborech, ale zároveň i cestou do nich. Nejznámější případ takového zacházení během transportu se stal na Filipínách. Během druhé světové války bránili Filipíny jak filipínští, tak američtí vojáci, kterým velel generál Douglas MacArthur. Japonský útok na Filipíny byl s využitím vzdušné podpory úspěšný a Japonci rychle získali převahu na bojišti a poráželi bránící oddíly. Generál MacArthur žádal o posily, ale bez odezvy. Pouze k němu dorazilo několik ponorek s léky a zdravotnickým materiálem.⁸² Na rozkaz prezidenta F. D. Roosevelta opustil generál MacArthur 16. března 1942 Filipíny a velení přenechal generálmajorovi Edwardu Kingovi. Ten měl k dispozici pouze 70 000 vysílených mužů. Generál King byl nakonec 9. dubna 1942 nucen kapitulovat a vzdát se japonským vojákům.

Následující den, 10. dubna 1942, začal pochod později známý jako „Bataanský pochod smrti“. Celkový počet zajatců čítal okolo 70 000 mužů, většinou filipínské, ale i americké národnosti. Během pochodu zemřelo zhruba 30 000 mužů.⁸³ Všichni měli pochodovat nejprve do sto šedesát pět kilometrů vzdáleného tábora O'Donnell. První část cesty do města San Fernanda měla sto kilometrů. Během cesty na ně nepřetržitě svítilo tropické slunce. Všichni trpěli nedostatkem vody, jídla a odpočinku. Pochodující zajatci neměli dovoleno si sednout, ani když kolem projížděly kolony japonských nákladních automobilů a oni kvůli nim museli uhnout na stranu silnice, kde se poté mnohdy tísnili jeden na druhém.⁸⁴ Bez povolení neměli dovoleno u studní nebo jiných míst doplnit vodu, kdo vystoupil z řady, byl zastřelen, i když šel vykonat pouze potřebu.⁸⁵ Kdo zaostával, byl zbit či zabit střelou ze zbraně nebo bajonetem. K večeru byli zajatci často uzavřeni v malých plotem obehnaných místech, kde neměli dost prostoru si lehnout, bez přidělu vody a jídla, nuceni vykonávat potřebu do kýble. Stávalo se, že zastavili například v devět

---

⁸¹ Widders, Robert. *The Emperor's Irish Slaves: Prisoners of the Japanese During the Second World War*. 107.

⁸² Skřivan, Aleš. *Japonská válka 1931-1945*. 265.

⁸³ Tachikawa, Kyoichi (立川京一). (2008). The Treatment of Prisoners of War by the Imperial Japanese Army and Navy Focusing on the Pacific War. In: *NIDS Security Reports*. Tokyo: The National Institute for Defense Studies. 47.

⁸⁴ Lawton, Manny. (2004). *Some Survived: An Eyewitness Account of the Bataan Death March and the Men Who Lived through It*. Workman eBooks. 40.

⁸⁵ Burkett, Jim; Stakes, Benjamin. (2013). *Shadows of Bataan*. Ink Beans Press. 54.

hodin večer a už o půlnoci museli pokračovat v pochodu.⁸⁶ Mnozí trpěli malárií, horečkami, průjmem a neměli k dispozici žádné léky. V okolí cest, kde pochodovali, ležela těla těch, kteří zemřeli vyčerpáním nebo byli zabiti. I v onom krátkém čase, který měli zajatci vyměřen na odpočinek, nemohli často spát také kvůli japonským vojákům, kteří je schválně budili, a to i kopáním, nebo kvůli ostatním zajatcům chodícím na latrínu, potichu diskutujícím nebo těm, kteří se zbláznili a nepřítomně křičeli.⁸⁷ Vždy, když je japonští vojáci probouzeli, aby se pokračovalo v pochodu, mnoho ze zajatců zůstalo ležet na zemi, protože zemřeli ve spánku nebo byli na pokraji smrti. Pokud nějaký Filipíнец, ať už žena, dítě nebo stařec, přinesl zajatcům jídlo, pití nebo cigarety, byl také bez milosti zastřelen.⁸⁸ Během vyjednávání podmínek kapitulace na Filipínách se generál King zeptal: „*Budete dobře zacházet se zajatci?*“⁸⁹ Tlumočník dotaz přetlumočil japonskému velcímu důstojníkovi a dostal následující odpověď: „*Přeci nejsme barbari.*“⁹⁰

Jak je vidět, slibům nedostáli. Japonští vojáci v průběhu celé války podobným způsobem nelidsky zacházeli nejen se zajatci ze stran nepřátelských vojáků, ale i z řad civilistů.

---

⁸⁶ Lawton, Manny. *Some Survived: An Eyewitness Account of the Bataan Death March and the Men Who Lived through It*. 41.

⁸⁷ Tamtéž, 44.

⁸⁸ Burkett, Jim; Stakes, Benjamin. *Shadows of Bataan*. 54.

⁸⁹ Cit. in: Morton, Louis. *Bataan Diary of Major Achille C. Tisdelle*. 147.

⁹⁰ Cit. in: Taméž.

2. Možné faktory způsobující zvýšení krutosti japonských vojáků vůči ostatním národům

V předchozí kapitole byly představeny události a činy japonských vojáků během druhé světové války a tato kapitola je již věnována možným příčinám, které mohly vést k jejich způsobu chování. Úvodní část kapitoly je zaměřena na předválečný vývoj Japonska, čímž jsou myšleny události vedoucí ke zvýšení japonské hrdosti a nadřazenosti či pohled na jiné asijské národy jako na národy podřadné. S tím zároveň souvisí před válkou rozšířené a diskutované tzv. teorie výlučnosti japonského etnika (například *kokutai*; 国体). Ty ještě důrazněji vyzdvihovaly kladné vlastnosti Japonců, které podle nich ostatní národy postrádaly. V této práci je zároveň důležité vysvětlit nejen tyto teorie a jejich vliv na Japonce, ale také se zaměřit i na těsně předválečnou a válečnou politiku Japonska. Ta je v této kapitole představena skrze popis rozvoje militarismu a podobu válečné propagandy, která má značný vliv na to, jak občané, zvláště v období války, vnímají ostatní národy. Jako poslední, ovšem neméně důležité, je přiblížení psychologie vojáka ve válce, kde je rozvedeno, co vše voják během války zažívá, jaký to na něj má vliv a především co může zapříčinit jeho zvýšenou agresi.

2.1. Čínsko-japonská válka, rusko-japonská válka

Raná historie moderního Japonska je ve znamení expanze, militarismu a posilování moci v Asii. Události, které měly s největší pravděpodobností velice zásadní dopad na zvýšení japonského sebevědomí, jsou dvě války vedené na přelomu devatenáctého a dvacátého století, ty pozvedly Japonsko mezi západní velmoci.

2.1.1. První čínsko-japonská válka

Rokem 1868 začala Restaurace Meidži (明治維新; *meidži išin*), která odstartovala počátek vzestupu Japonska mezi světové mocnosti. Toto postavení Japonsko poprvé chtělo dokázat (nejen světu, ale i vlastním občanům) ve válečném konfliktu s Čínou v letech 1894–1895, tedy v první čínsko-japonské válce.

Napětí mezi Japonskem a Čínou zeměmi se začalo stupňovat už po roce 1875, kdy byla Korea nucena otevřít své hranice a podepsat obchodní smlouvy s Japonskem, čímž byl snížen vliv Číny v Koreji.⁹¹ Jak Japonsko, tak Čína podporovala různá politická hnutí

---

⁹¹ „Sino-Japanese War.“ Encyclopædia Britannica. 2015. Encyclopædia Britannica Online. 30. 09. 2015. Dostupné z: <http://www.britannica.com/event/Sino-Japanese-War-1894-1895>.

v Koreji (Japonsko radikální, zatímco Čína konzervativní), mezi nimiž došlo v roce 1884 ke konfliktu, kdy se Japonsku naklonění korejsťi liberálové pokusili o státní převrat. V reakci na to vyslalo Japonsko i Čína své vojenské oddíly a došlo k jejich střetu. Ve snaze urovnat vypjatou situaci se japonský premiér Itó Hirobumi (伊藤博文) setkal s čínským státníkem jménem Li Chung-čang (李鴻章) a společně uzavřeli roku 1885 dohodu ve městě Tchien-t'ín (天津).⁹² Předmětem dohody bylo stažení jednotek obou zemí z Koreje a vzájemné uvědomění se v případě dalšího vyslání vojenských oddílů. Následující desetiletí bylo relativně klidné a bez vážnějších konfliktů, ale ve znamení modernizace vojenských sil obou národů.

Válka mezi těmito zeměmi vypukla oficiálně 1. srpna 1894, kdy Čína vyslala do Koreje vojenské síly na žádost korejského krále, jelikož v zemi vypuklo povstání Tonghak a Korea potřebovala pomoc s jeho potlačením. Japonsko vstup čínských oddílů do Koreje bralo jako porušení dohody z Tchien-t'ínu a reagovalo na to vysláním vlastních vojenských sil, které nebyly tak početné, jako ty vyslané Čínou.⁹³ Prvotní odhady výsledku války proto předpokládaly, že Čína dosáhne snadného vítězství, ale Japonsko bylo úspěšnější v modernizaci své armády, což bylo v důsledku rozhodujícím faktorem. Japonsko rychle zvítězilo jak na moři, tak na souši.⁹⁴

Čínská vláda byla po porážkách v bitvách a ztrátách na životech nucena uznat svou prohru a požádala amerického velvyslance v Pekingu, aby na sebe Spojené státy americké vzaly roli prostředníka a dohodly konec války.⁹⁵ Šimonosecká mírová smlouva byla podepsána 17. dubna 1895 mezi stejnými státníky jako dohoda z Tchien-t'ínu.⁹⁶ Její podmínky byly poměrně tvrdé, a to i přesto, že se dvakrát upravovala. V původním znění byla Čína donucena vzdát se Pescadorských ostrovů, Tchaj-wanu, strategicky důležitého poloostrova Liao-tung na jihu Mandžuska, uznat nezávislost Koreje a také musela zaplatit válečné reparace ve výši 200 milionů taelů (už neplatná čínská měna, jeden tael byl 37,8g stříbra). Zároveň Čína uzavřela s Japonskem obdobné obchodní dohody, jako měla s ostatními západními mocnostmi.⁹⁷ Podmínky premiér Itó okomentoval: „Vítěz má

---

⁹² Reischauer, Edwin O., Craig, Albert M. *Dějiny Japonska*. 184.

⁹³ „Sino-Japanese War.“ Encyclopædia Britannica. 2015. Encyclopædia Britannica Online. 30. 09. 2015. Dostupné z: <http://www.britannica.com/event/Sino-Japanese-War-1894-1895>.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Iriye, Akira. (2008). *Japan's drive to great-power status*. In: Jansen, B. Marius (Ed.). *The Cambridge History of Japan Volume 5: The Nineteenth Century*. Cambridge: Cambridge University Press. 765.

⁹⁶ Reischauer, Edwin O., Craig, Albert M. *Dějiny Japonska*. 185.

⁹⁷ Tamtéž, 185.

*samozřejmě nárok vyžadovat jakékoliv místo, které se mu líbí.*⁹⁸ K prvnímu zmírnění došlo již během vzniku smlouvy a později bylo Japonsko donuceno společnou intervencí Ruska, Německa a Francie vzdát se poloostrova Liao-tung, k čemuž došlo 23. dubna 1895.⁹⁹

Válka s Čínou byla v Japonsku široce podporována. Japonsko vidělo Koreu jako stát snažící se o reformu, v čemž mu měla Čína bránit, a z toho důvodu bralo Japonsko za „povinnost“, jakožto stát, který se považuje za nejvyspělejší v Asii, pomoci Koreji v reformě a v osamostatnění se.¹⁰⁰ Zároveň se Japonsko domnívalo, že se vyspělostí řadí mezi západní velmoci, a tudíž může šířit vliv mimo své hranice ve snaze zajistit mír, stabilitu a zároveň pozvednutí kultury dalších států.¹⁰¹ Právě expanzi považovalo za ten správný způsob, jak potvrdit své místo mezi západními velmocemi, jelikož tak to provedly v historii i ony.

2.1.2. Rusko-japonská válka

Vítězství ve válce s Ruskem (1904–1905) mělo pro Japonsko větší význam než to předchozí, jelikož Rusko bylo považováno za jednu ze západních velmocí a svou rozlohou bylo na prvním místě. Japonsko mělo zároveň velký zájem na rozšíření svého vlivu v Koreji a jelikož Rusko bylo oponující mocí na tomto území, Japonci se rozhodli, že svůj vliv rozšíří za každou cenu, ať už dohodou nebo silou.¹⁰² Rusko navíc mělo v pronájmu na dvacet pět let od Číny dříve zmíněný poloostrov Liao-tung a velký vliv v Mandžusku, kde stavělo železniční trať, což pro Japonsko znamenalo problém.¹⁰³ Až do roku 1904 se napětí mezi těmito zeměmi stupňovalo, navzdory tomu, že došlo k jednání a uzavření dohod, které měly zaručovat Rusku větší volnost v Mandžusku a dát naopak Japonsku volnost na korejské půdě. Vzhledem k tomu, že obě strany dohody neplnily, došlo 8. února 1904 k rozpoutání války, kdy Japonsko zaútočilo torpédoborci na ruskou flotilu v Port Arthuru.¹⁰⁴

Stejně jako válka s Čínou byla i válka s Ruskem prezentována na japonské národní půdě jako nevyhnutelná pro zdůraznění pozice Japonska mezi ostatními velmocemi

---

⁹⁸ Cit. in: Iriye, Akira. *Japan's drive to great-power status*. 767.

⁹⁹ Reischauer, Edwin O., Craig, Albert M. *Dějiny Japonska*. 185.

¹⁰⁰ Iriye, Akira. *Japan's drive to great-power status*. 765.

¹⁰¹ Tamtéž, 765.

¹⁰² Peattie, R. Mark. (2008) *The Japanese Colonial Empire, 1895—1945*. In: Duus, Peter (Ed.). *The Cambridge History of Japan Volume 6: The Twentieth Century*. Cambridge: Cambridge University Press. 225.

¹⁰³ Reischauer, Edwin O., Craig, Albert M. *Dějiny Japonska*. 187.

¹⁰⁴ Tamtéž, 187.

a zvláště pak také k upevnění vlastní pozice v Asii.¹⁰⁵ Na veřejnosti se konaly akce na podporu války, která byla obhajována například tím, že podle některých konflikty mezi těmito dvěma zeměmi nepřestanou, dokud jedna z nich neustoupí nebo nedonutí ustoupit tu druhou silou. Japonsko nehodlalo být tou zemí, která ustoupí.¹⁰⁶

Válka trvala do 5. září 1905, kdy byla podepsána Portsmouthská smlouva.¹⁰⁷ Japonsko mělo ve válce hned několik výhod, mezi něž patřila lepší vybavenost, organizovanost a skutečnost, že Rusko se zároveň v té době potýkalo s revolucí. Obě země byly válkou velice vyčerpané, a proto přijaly návrh amerického prezidenta T. Roosevelta, který s nápadem této smlouvy přišel jako první. Japonsko válku vyhrálo a jeho požadavky nebyly malé. Získalo jižní polovinu Sachalinu, většinu původních práv Ruska v jižním Mandžusku, přístavy Ta-lien (大連) a Port Arthur, poloostrov Liao-tung a zároveň i část Čínské východní železnice mezi Čang-čhunem a Ta-lienem, v Koreji dostalo volnost a začalo ji měnit na protektorát.¹⁰⁸

Celkově Japonsko dosáhlo splnění většiny cílů při sjednávání dohody, ale nepodařilo se mu přinutit Rusko, aby zaplatilo reparace, což vedlo k velké vlně nespokojenosti Japonců. Vítězství nad Ruskem mělo být oslavováno, ale bohužel zisky ve válce někteří patrioti s vysokými nároky považovali za velmi malé, byli zklamaní a svou nespokojenost dokonce projevovali veřejně útoky na policejní stanice a veřejné úřady v Tokiu.¹⁰⁹ Mysleli si, že si zaslouží více a obviňovali nejen vlastní vládu, ale i Spojené státy americké, jakožto prostředníka při jednání.¹¹⁰

Události v Koreji v následujících letech nabraly rychlý spád. Roku 1907 dostal Itó Hirobumi pod kontrolu korejskou vládu a začal do ní dosazovat japonské úředníky.¹¹¹ To se samozřejmě setkalo s odporem ze strany samotných Korejců a mezi lety 1908 a 1910 propukaly nepokoje, které byly japonskými vojenskými silami silně potlačovány. Během potyček zahynulo přibližně 12 000 Korejců.¹¹² K ještě silnějšímu potlačování došlo po úspěšném atentátu na Itóa roku 1909 a následující rok 1910 (částečně kvůli dříve

---

¹⁰⁵ Iriye, Akira. *Japan's drive to great-power status*. 775.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Reischauer, Edwin O., Craig, Albert M. *Dějiny Japonska*. 187.

¹⁰⁸ Iriye, Akira. *Japan's drive to great-power status*. 777.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Tamtéž, 778.

¹¹¹ Reischauer, Edwin O., Craig, Albert M. *Dějiny Japonska*. 188.

¹¹² Peattie, R. Mark. *The Japanese Colonial Empire, 1895–1945*. 227.

zmíněnému atentátu) byla Korea Japonskem anektována.¹¹³ Jako guvernér byl zvolen generál Terauchi Masatake (寺内正毅).

Z výsledku těchto dvou válek a japonského postoje je možné vyvodit, že už na přelomu devatenáctého a dvacátého století provozovalo Japonsko velmi agresivní politiku, a to za účelem zařazení se mezi západní velmoci, což se mu po vyhraných válkách povedlo, a získalo pod svou nadvládu několik důležitých území. Výhrami a vzestupem prestiže Japonska se i samotným Japoncům zvedlo sebevědomí, ale zároveň se díky tomu považovali za kulturně a technicky na vyšší úrovni než podmaněné národy, což se projevilo na jejich chování k nim.

2.2. První světová válka a ambice Japonska v Asii

Jak již předchozí kapitoly nastínily, Japonsko zastávalo na přelomu devatenáctého a dvacátého století expanzivní a silně agresivní politiku a v první světové válce vidělo další příležitost, jak rozšířit svůj vliv v Asii. Ostatní západní mocnosti si toho byly vědomy, jak dokazuje výrok velvyslance Spojených států amerických v Nizozemsku, který se sešel s čínským ministrem zahraničních věcí:

„Ministr zahraničních věcí si mne dnes v noci zavolal. Považuje tu situaci za velice hrozivou a obrátil mou pozornost na možnost nebezpečí ze strany Japonska vznikajícího na Filipínách a v Nizozemské východní Indii v případě propuknutí války v Evropě.“¹¹⁴

K tomuto názoru dospěly také další země, a to i přesto, že se Japonsko pokusilo o několik jednání s Velkou Británií, se Spojenými státy americkými nebo Francií za účelem uznání jeho pozice v Koreji, ale také aby jim potvrdilo jejich nadvládu nad jimi spravovanými územími v Asii. Při těchto jednáních taktéž navrhlo Velké Británii společnou obranu Indie, Spojené státy americké ujistilo o bezpečnosti Filipín a francouzsko-japonská dohoda z roku 1907 zase uznávala francouzskou nadvládu nad Indočínou.¹¹⁵ Všechny tyto dohody se týkaly pouze území těchto zemí, ne území Číny, Německa nebo Ruska, o které mělo Japonsko zájem. Dohody ukazovaly Japonskou ochotu spolupracovat s ostatními zeměmi, nijak nenaznačovaly další expanzivní ambice.

---

¹¹³ Peattie, R. Mark. *The Japanese Colonial Empire, 1895–1945*. 227.

¹¹⁴ Cit. in: May, Ernest R. (1953). American Policy and Japan's Entrance into World War I. In: *The Mississippi Valley Historical Review*, Vol. 40, No. 2. Oxford: Oxford University Press. 279.

¹¹⁵ Peattie, R. Mark. *The Japanese Colonial Empire, 1895–1945*. 278

I přesto se Čína obávala akcí Japonska a čínský ministr zahraničních věcí ve Washingtonu Kai Fu Shah (夏偕复) se zúčastnil speciální konference se státním tajemníkem Williamem J. Bryanem, kde ho upozornil na nebezpečí, kterému by čelila Čína v případě propuknutí války v Evropě. Zároveň navrhnul, aby Spojené státy podnikly předběžná opatření ke stabilizaci situace v Asii a Pacifiku.¹¹⁶ Stejný návrh měl i nizozemský chargé d'affaires Jonkheer de Beaufort.

Vzhledem k tomu, že Japonsko v roce 1902 uzavřelo s Velkou Británií spojení, které bylo poté v roce 1905 (po rusko-japonské válce) a v roce 1911 (po japonské anexi Koreje) obnoveno, stalo se Japonsko v první světové válce spojencem Anglie.¹¹⁷ Během šesti měsíců od zahájení války vyslalo Japonsko tři divize o počtu 20 000 vojáků pod vedením generála jménem Kamio Micuomi (神尾光臣), které obsadily čínský Čching-tao (青島) a všechny německé kolonie v Pacifiku. Japonsko dále vyslalo flotilu na ochranu francouzských a anglických konvojů převážejících pracovníky a vojáky z Číny, Annamu (střední část Vietnamu), Austrálie, Nového Zélandu a jižní Afriky, pomohlo Anglii potlačit povstání v Singapuru, zbavilo Pacifik německých nájezdníků a zároveň také poskytovalo materiální pomoc, jako například milion pušek, náboje a mnoho dalšího.¹¹⁸ To vše Japonsko podnikalo pouze v Asii, neposlalo své oddíly na pomoc do Evropy, přestože o to bylo požádáno. Stále více se zaměřovalo na rozšíření svého vlivu v Pacifiku.¹¹⁹

Japonsko využilo svého postavení, jakožto spojence západních mocností, a podniklo další krok ke zvýšení svého vlivu - předložilo Číně tzv. Dvacet jedna požadavků a ultimátum na jejich splnění (do ledna 1915).¹²⁰ Tyto požadavky byly velice ambiciózní a měly demonstrovat sílu a japonský pocit nadřazenosti vůči ostatním národům. Požadavky byly rozděleny do pěti skupin a pro představu, co všechno bylo Japonsko schopno požadovat, si zde některé uvedeme:

„**Skupina I** (původně sestává ze čtyř článků, zde si představíme dva)
Japonská a čínská vláda, přejíce si zachovat všeobecný mír na Dálném

---

¹¹⁶ May, Ernest R. *American Policy and Japan's Entrance into World War I*. 280.

¹¹⁷ „Anglo-Japanese Alliance.“ Encyclopædia Britannica. 2015. Encyclopædia Britannica Online. 30. 09. 2015. Dostupné z: <http://www.britannica.com/topic/Anglo-Japanese-Alliance>.

¹¹⁸ Griffis, Willian E. (1918). Japan in the World War. In: *The North American Review*, Vol. 208, No. 756. Iowa: University of Iowa. 726.

¹¹⁹ May, Ernest R. *American Policy and Japan's Entrance into World War I*. 280.

¹²⁰ Tamtéž.

východě a zároveň posílit přátelství a dobré sousedské vztahy těchto dvou zemí, souhlasí s následujícími články:

Článek I – Čínská vláda uděluje úplný souhlas s veškerými záležitostmi, na kterých se od nynějška může japonská vláda dohodnout s německou ve vztahu k dispozici práv, zájmů a koncesí, které na základě smluv či jinak náleží Německu a týkají se provincie Šan-tung.

*Článek II – Čínská vláda se zavazuje, že v rámci provincie Šan-tung nebo podél jejího pobřeží, nebude žádné území nebo ostrov pod jakoukoli záminkou postoupen nebo pronajat žádné jiné moci.*¹²¹

Touto skupinou článků si japonská vláda prakticky zajistila práva na čínská území dříve spadající pod Německo, což se týkalo především provincie Šan-tung.

„Skupina II (původně sestává ze sedmi článků, zde si představíme čtyři) Japonská a čínská vláda, na základě toho, že čínská vláda vždy uznávala dominantní postavení Japonska v jižním Mandžusku a východním vnitřním Mongolsku, souhlasí s následujícími články:

Článek I – Obě smluvní strany souhlasí, že doba pronájmu přístavu Ta-lien a Port Arthur a železnice v jižním Mandžusku a železnici Antung-Mukden bude prodloužena o dalších 99 let.

Článek II – Japonským občanům bude povoleno vlastnit nebo pronajímat půdu potřebnou k vystavění budov k různým komerčním a industriálním účelům nebo k farmaření.

Článek IV – Čínská vláda uděluje japonským občanům právo těžby v jižním Mandžusku a východním vnitřním Mongolsku. O konkrétních dolech, kde se bude pracovat, bude rozhodnuto v samostatné dohodě.

*Článek VI – Čínská vláda se zavazuje, že kdykoliv bude potřebovat politické, finanční nebo vojenské poradce či rady vztahující se k jižnímu Mandžusku nebo východnímu vnitřnímu Mongolsku, obrátí se nejdříve na Japonsko.*¹²²

V této skupině článků si Japonsko vymáhalo zcela dominantní postavení v jižním Mandžusku a východním vnitřním Mongolsku. Nejen, že japonští občané měli právo na tomto území pronajímat či kupovat pozemky a provozovat živnost dle vlastní vůle, ale

---

¹²¹ „21 Demands Made by Japan to China, 18 January 1915.“ First World War. Online. 06.11.2015. Dostupné z: <http://www.firstworldwar.com/source/21demands.htm>.

¹²² Tamtéž.

zároveň si jimi Japonsko zajistilo téměř výhradní právo na železnice a na doly nerostných surovin.

„**Skupina III** (původně sestává ze dvou článků, zde si představíme jeden) *Japonská a čínská vláda, s ohledem na blízké vztahy japonských kapitalistů a společnosti Han Yeh Ping a vzájemné přání prosadit společné zájmy obou zemí, souhlasí s následujícími články:*

Článek I – Obě smluvní strany souhlasí, že jakmile přijde vhodný okamžik, společnost Han Yeh Ping se stane společným koncernem obou zemí a že bez souhlasu japonské vlády čínská vláda nesmí nakládat nebo povolit společnosti nakládat s vlastními právy nebo majetkem.“¹²³

Společnost Han Yeh Ping byla důležitou společností v Mandžusku, jelikož se zabývala těžbou a zpracováním kovů. Třetí skupinou o dvou článcích si Japonsko zajistilo práva na nakládání s touto společností, a protože Japonsko bylo a dodnes je závislé na dovozu surovin ze zahraničí, těžební práva a práva na nakládání s Han Yeh Ping společností mu poskytovala možnost, jak levně získávat nejrůznější kovy.

„**Skupina IV** (obsahuje pouze jeden článek)

Japonská a čínská vláda, za účelem zachování teritoriální integrity Číny, souhlasí s následujícím článkem: čínská vláda se zavazuje, že nepodstoupí nebo nezapůjčí jiné mocnosti žádný přístav, zátoku nebo ostrov podél pobřeží Číny.“¹²⁴

Tímto článkem Japonsko znemožnilo, aby pobřeží či ostrovy Číny připadly nebo byly pronajaty jinému státu než Japonsku.

„**Skupina V** (původně sestává ze sedmi článků, zde si představíme čtyři)

Článek I – Čínská centrální vláda si za politické, finanční a vojenské poradce zvolí vlivné Japonce.

Článek II – Čínská vláda umožní japonským nemocnicím, chrámům a školám vlastnit pozemek ve vnitrozemí Číny.

Článek III – V souvislosti s mnoha policejními spory, které v nedávné době vyzvaly mezi Japonskem a Čínou, způsobující tak nemalé problémy místní policii [v Číně], vzniknou takováto opatření: je nutné, aby místní složky byly

---

¹²³ „21 Demands Made by Japan to China, 18 January 1915.“ First World War. Online. 06.11.2015. Dostupné z: <http://www.firstworldwar.com/source/21demands.htm>.

¹²⁴ Tamtéž.

pod společnou administrativou Japonska a Číny, nebo aby v těchto místních policejních složkách byli zaměstnáni Japonci, čímž by se zároveň zlepšily služby čínské policejní složky.

Článek VII – Čína garantuje japonským občanům právo kázat v na jejím území.“¹²⁵

Z páté skupiny je možno vyvodit, že Japonsko po Číně vyžadovalo, aby najala japonské poradce do vlády, finančnictví a policie, čímž by nad těmito sektory prakticky získalo kontrolu. Zároveň Japonsko získalo právo na stavbu železnic, chrámů, škol a nemocnic na území Číny.¹²⁶ Těmito posledními požadavky se z Číny měl stát prakticky protektorát, jakým byla Korea. Sice tato politika byla v Japonsku široce podporována, ale byli zde také japonští politici, jako například ministr zahraničních věcí Motono Ičiró (本野一郎), kteří proti tomu měli své výhrady. Sám Motono Ičiró řekl:

„Jsou tu někteří, co tvrdí, že bychom měli udělat Čínu nebo alespoň její část protektorátem, a také jsou zde tací, kteří zastávají extrémní názor, že bychom měli využít evropskou válku, abychom udělali Čínu zcela naším teritoriem. I když bychom toho dočasně docílili, císařství má nedostatek reálné moci, aby si tak rozsáhlé území udrželo.“¹²⁷

Je patrné, že Japonsko mělo dokonce ambice pohltit zemi několikanásobně větší, než je ono samo, ale někteří politici si uvědomovali neuskutečnitelnost takovýchto plánů. Celkově lze ze všech požadavků vyvodit, že se Japonsko považovalo za nadřazenou zemi téměř ve všech ohledech. Svě poradce chtělo do většiny čínských orgánů dosadit nejen proto, aby nad nimi získalo kontrolu, ale také aby pozvedlo jejich úroveň.

Nakonec vůbec nezáleželo, zda požadavky byly nebo nebyly přijaty, a pokud byly, tak v jaké formě. Po konci první světové války proběhla pařížská mírová konference a byla vytvořena Versailleská mírová smlouva. Japonsko během této války získalo v Asii rozsáhlá území a upevnilo si zde své postavení, ale podle Versailleské mírové smlouvy mělo o většinu přijít. Muselo vrátit poloostrov Šan-tung, byla zrušena anglicko-japonská

---

¹²⁵ „21 Demands Made by Japan to China, 18 January 1915.“ First World War. Online. 06.11.2015. Dostupné z: <http://www.firstworldwar.com/source/21demands.htm>.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Cit. in: Hata, Ikuhito. *Continental Expansion, 1905-1941*. 280.

aliance, byl uvalen limit na tonáž námořních plavidel v poměru 5:5:3¹²⁸ atd.¹²⁹ Pro Japonsko byl ovšem také velmi důležitý výnos, podle nějž byly zrušeny všechny existující dohody a smlouvy uzavřené s Čínou, tudíž neplatilo ani tzv. Dvacet jedna požadavků.¹³⁰ Versailleskou mírovou smlouvu okomentoval s mírným sarkasmem žurnalista Močizuki Kotaró (望月小太郎): „*Naše císařství ztratilo vše a nezískalo nic, pouze náklady na výrobu válečných lodí jsou ušetřeny.*“¹³¹ Konoe Fumimaro (později se stal japonským premiérem; 近衛文麿) řekl, že Japonsko zůstane vzhledem k obsahu Versailleské smlouvy navždy zaostalou zemí.

V této kapitole byla snaha poukázat na to, jak obrovské mělo Japonsko ambice v Asii, a že se už během první světové války snažilo získat moc nad Čínou, což je patrné z tzv. Jednadvaceti požadavků. Od té doby se situace mezi Japonskem a Čínou pouze zhoršovala. Nejen Čína, ale i ostatní země začaly mít strach z agrese a dalších kroků, které Japonsko podnikne.

2.3. Rozvoj militarismu

Nejprve si v této kapitole rozvedeme samotný pojem *militarismus* a jeho chápání a definici. V *Encyklopedii politiky* se nachází tato formulace:

*„Zdůrazňování role armády ve vnitřní politice, resp. expanzivní politika proti ostatním zemím, s použitím vojenských prostředků. Charakteristické pro militarismus je prorůstání vojenských orgánů do státní správy a dalších institucí, dále vytváření různých polovojenských organizací, dlouhá povinná vojenská služba a v neposlední řadě válečná historie.“*¹³²

S touto definicí souhlasím, vzhledem k tomu, že i v Japonsku došlo v období rozvoje militarismu ke vzestupu vlivu armády ve vládě a dalších státních orgánech, který započal již v době Meidži a trval do druhé světové války. Válečná historie Japonska je patrná už z předchozích kapitol, ale v této kapitole jsou zmíněny i ty méně známé incidenty a expanzivní kroky Japonska a v krátkosti shrnuto, která území Japonsko získalo pod svou kontrolu od roku 1895 do začátku druhé světové války.

---

¹²⁸ Což znamenalo, že Spojené státy americké a Velká Británie mohly mít o dvě pětiny větší a silnější námořnictvo než Japonsko.

¹²⁹ Hata, Ikuhito. *Continental Expansion, 1905-1941*. 283.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Cit. In: Tamtéž, 280.

¹³² Žaloudek, Karel. (2004). *Encyklopedie politiky*. Praha: Libri. 246.

Nejdříve se podíváme na získaná území.¹³³ První japonskou kolonií se stal Tchaj-wan. Pětiměsíční vojenská kampaň za účelem jeho obsazení se uskutečnila v roce 1895 a Japonsko během ní ztratilo přes 7000 vojáků (především kvůli nemocem).¹³⁴ Do této doby ovšem nemělo zkušenosti se spravováním obsazených území, a tak se z počátku setkávalo s mnoha těžkostmi, mezi které patřily například i gerilové útoky místních na japonské vojáky v horách. Až pod správou generála jménem Kodama Gentaró (兒玉源太郎) a jeho civilním správcem jménem Gotó Šinpei (後藤新平) se vše dostalo pod kontrolu a vznikající problémy se začaly řešit efektivně.¹³⁵ Po rusko-japonské válce v roce 1905 na základě Portsmouthské mírové smlouvy získalo Japonsko kontrolu nad poloostrovem Liao-tung, ale i při jeho spravování se setkávalo s komplikacemi.¹³⁶ Konkrétně se jednalo o finanční problémy, komplikace na mezinárodní úrovni týkající se uznání statusu poloostrova, špatnou správu níže postavených obyvatel a mnoho dalšího. Celkově situace v této kolonii byla nestabilní a až v roce 1919 se podařilo reorganizovat vládu a zefektivnit správu.¹³⁷

Dalším územím pod nadvládou Japonska byl jižní Sachalin, kde vytvořilo po tom, co vešla v platnost Portsmouthská smlouva, prefekturu Karafuto (樺太県). V ní však se správou nebyl téměř žádný problém, jelikož zde bylo usídleno pouze několik Ainu a Rusů.¹³⁸

Posledním územím, které se dostalo pod kontrolu Japonska před druhou světovou válkou, jsou dnes již Federativní státy Mikronésie. Pod správu Japonska začaly spadat již během první světové války, kdy zde Japonsko vybuďovalo námořní základny.¹³⁹ Sice až po první světové válce dostalo mezinárodní souhlas s nadvládou nad Mikronésií, ale to nebránilo japonským aktivitám na ostrovech už před tím. Podobně jako v ostatních oblastech pod jeho správou i zde docházelo k takzvané japonizaci. Podle japonského vzoru zde byla vedena školní výuka, a to japonštiny a mravů.¹⁴⁰

Každá země na podřízenost Japonsku reagovala jinak. Jak již bylo zmíněno dříve, Korea byla anektovaná v roce 1910 a bylo to doprovázeno velkou vlnou nevole

---

¹³³ Území zmíněná v předchozích kapitolách zde již znovu rozvádět nebudeme.

¹³⁴ Peattie, R. Mark. *The Japanese Colonial Empire, 1895–1945*. 229.

¹³⁵ Tamtéž, 230.

¹³⁶ Tamtéž, 231.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Tamtéž, 232.

¹⁴⁰ Tamtéž.

a celostátními demonstracemi, při jejichž potlačování použila japonská armáda hrubou sílu a zemřelo na několik tisíc Korejců. Jiná situace byla na Tchaj-wanu, kde přítomnost Japonců buď vítali, nebo ve většině alespoň tolerovali.¹⁴¹ Samozřejmě také existovaly výjimky, kdy se snažili proti Japoncům bojovat, ale bylo jich málo. V prefektuře Karafuto byla většina obyvatelstva japonská, z jejich strany ani odpor nastat nemohl, reakce byla spíše opačná, jestli byla vůbec nějaká. Podobná situace nastala i v Mikronésii, kam se v přistěhovalecké vlně nastěhoval velký počet Japonců, a místní obyvatelé časem přejali jejich zvyky, jazyk a dokonce i stravovací návyky.¹⁴² S největším odporem se tedy Japonsko setkalo v Koreji, kde ho také velmi razantně potlačilo a kde poté vládlo nejpřísněji.

Rozvoj militarismu v Japonsku úzce souvisí s nacionalismem, který se začal výrazně projevovat na začátku éry Meidži. V této době došlo také k jedné velmi výrazné změně, která měla velký vliv na budoucí japonskou politiku. Jednalo se o zrušení samurajské vrstvy.¹⁴³ Samurajové, jakožto vládnoucí společenská vrstva obyvatelstva s mnohými výhodami, sice přestali existovat, ale jejich ideály a smýšlení ne. Ze své povahy to byli válečníci, kteří sice rozvíjeli i jisté umělecké dovednosti, ale jejich hlavním zaměřením měl být boj a umění válečné. Po zrušení samurajské vrstvy se mnozí z nich uchýlili k politice, a tím přenesli svůj způsob myšlení a ideály do vlády. To pak mělo dopad na politiku celkově a na japonské občany, jelikož se ideologie samurajské třídy stala ideologií celého státu a obyvatelstva samotného.¹⁴⁴

Nacionalismus je ve světě relativně nový pojem. Nejdříve se objevil na konci osmnáctého století v Evropě a poté se rozšířil téměř po celém světě.¹⁴⁵ Zprvu ho může zastávat jen určitá skupina lidí, ale poté se jejich názory a ideály rozšíří mezi většinu obyvatelstva, která má stejné historické kořeny a obývá stejnou oblast. Nacionalismus se projevuje například silným národním povědomím a zájmem o vlastní kulturu a historické události.¹⁴⁶ Prvotní nacionalismus po otevření Japonska se začal projevovat jako odpor k nekritickému přejímání všeho západního.¹⁴⁷ Lidé takto smýšlející se snažili zachovat

---

¹⁴¹ Peattie, R. Mark. *The Japanese Colonial Empire, 1895—1945*. 266.

¹⁴² Tamtéž, 267.

¹⁴³ Knopf, Alfred A. (1945). *Japanese Militarism*. New York: The Plimpton Press. 182.

¹⁴⁴ Tamtéž, 182.

¹⁴⁵ Conroy, Hilary. (1955). Japanese Nationalism and Expansionism. In: *The American Historical Review*, Vol. 60, No. 4. Oxford: Oxford University Press. 818.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ Vasiljevová, Zdeňka. (1986). *Dějiny Japonska*. Praha: Svoboda. 424.

národní čistotu, zastávali tzv. japonismus, jehož myšlenkou bylo ve všech společenských sférách prosadit tradičního japonského ducha.¹⁴⁸ Ideologie nacionalismu byla v této době typická kupříkladu pro extrémní pravici, která začala zakládat různé spolky a organizace, jako například Společnost černého oceánu (*Genjōša*; 玄洋社) a Společnost černého draka (*Kokurjúkai*; 黒竜会; nazývána také Amurská společnost).¹⁴⁹ Jejich společným prvkem byla hlavně podpora agresivní zahraniční politiky a spolupráce s armádou. Ve třicátých letech dvacátého století se tyto organizace často angažovaly v přípravě pučů a politicky zaměřených atentátů.¹⁵⁰ Například v roce 1931 došlo ke dvěma neúspěšným pokusům o svržení vlády a nastolení tzv. státu národní obrany, které byly vedeny spojením civilní a vojenské ultranacionalistické skupiny.¹⁵¹ Dále v roce 1932 byl skupinou nižších důstojníků pozemní armády a námořnictva společně s vlasteneckými oddíly spáchán atentát na předsedu vlády Inukaie Cujošiho (犬養毅), útok na stranu Seijúkai, Japonskou národní banku, vládní budovy a ústředí tokijské policie.¹⁵² Předseda vlády byl cílem tohoto atentátu, protože se snažil o mírové vyřešení incidentu v Mukdenu. Stejně jako mnoho dalších ale atentát nepřežil.¹⁵³ Od roku 1931 agresivita pravicových nacionalistů snažících se o přesunutí moci do rukou armády a praktikování agresivní expanzivní politiky neustále narůstala.

Pro tuto dobu agresivity pravicových nacionalistů byly také charakteristické především dva směry, které chtěly dát státní moc do rukou armády: Císařská cesta (*Kódóha*; 皇道派) a Skupina kontroly (*Tóseiha*; 統制派).¹⁵⁴ První zmíněná byla otevřeně fašistického zaměření s inspirací v Německu a Itálii a měla krajně nacionalistické a expanzivní cíle, kterých chtěla dosáhnout pomocí převratů a spiknutí ve státě, a pokud by byly úspěšné, dát tak moc do rukou armády.¹⁵⁵ Příznivci této strany byli mladí důstojníci s podporou vlivných osob velení armády. V opozici tomuto směru stála Skupina kontroly, která naopak zavrhovala převraty jako cestu k dosažení svých cílů.¹⁵⁶ Do této skupiny patřilo především vyšší důstojnictvo a generálové mající styky s velkými

---

¹⁴⁸ Vasiljevová, Zdeňka. (1986). *Dějiny Japonska*. Praha: Svoboda. 424.

¹⁴⁹ Tamtéž, 425.

¹⁵⁰ Tamtéž, 427.

¹⁵¹ Reischauer, Edwin O., Craig, Albert M. *Dějiny Japonska*. 245.

¹⁵² Tamtéž, 245.

¹⁵³ McCargo, Duncan. (2012). *Contemporary Japan*. London: Palgrave Macmillan. 25.

¹⁵⁴ Skřivan, Aleš. (1984). *Cestou samurajů*. Praha: Mladá Fronta. 79.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ Tamtéž, 80.

firmami, úřady a dvorskými kruhy.¹⁵⁷ Na rozdíl od prvního směru se snažili zachovat tradiční politické a ekonomické formy a zároveň přeměnit existující systém v účinně fungující nástroj politické a ekonomické kontroly.¹⁵⁸ Souboj těchto dvou skupin vyvrcholil 26. února 1936, kdy se stoupenci Císařské cesty pokusili o státní převrat. V tento den se mladí důstojníci společně s 1400 vojáky vydali do ulic Tokia, protože chtěli zaútočit na přední vládní představitele a úřady.¹⁵⁹ Obsadili budovu parlamentu, ministerstvo pozemní armády, generální štáb a mnohé další. Značná část Tokia byla pod jejich kontrolou po dobu třech dnů.¹⁶⁰ 29. února 1936 došlo k potlačení vzpoury a k moci se dostala dříve zmíněná Skupina kontroly. Tento incident je důležitý také proto, že po něm následovaly armádní čistky a do popředí se dostal mimo jiné i generál Tódžó Hideki (東條英機; známý především jako válečný premiér a byl jeden z lidí zodpovědných za útok na Pearl Harbor).¹⁶¹

Do roku 1936 došlo také k řadě událostí na mezinárodní scéně, které mohly západní mocnosti považovat za náznak zvýšení militarismu a vojenských ambicí Japonska. Jedná se především o záležitosti týkající se námořního zbrojení. V roce 1934 začalo opětovné jednání týkající se námořnictva a Washingtonské smlouvy z roku 1922, která omezovala japonské námořní síly a zvýhodňovala americké a britské (rozdělení 5:5:3).¹⁶² Šéfem japonské delegace při tomto jednání byl viceadmirál Jamamoto Isoroku (山本五十六), který dostal telegram od císaře, v němž stálo, ať v nejbližším vhodném okamžiku vypoví Washingtonskou smlouvu. To se mu podařilo 29. prosince 1934.¹⁶³ Prakticky to znamenalo, že se Japonsko už nehodlá dále řídit mezinárodními dohodami o limitovaném zbrojení. Sice se v následujících dvou letech Japonsko účastnilo námořních konferencí na toto téma v Londýně, ale jeho účast byla pouze symbolická. Odmítalo jakkoliv omezovat své námořnictvo a prosazovalo, že síly mezi ním, Spojenými státy americkými a Velkou Británií musí být vyrovnané, aby dokázalo bránit nejen své vzdálenější državy, ale i hlavní ostrovy.¹⁶⁴

---

¹⁵⁷ Vasiljevová, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. Praha: Svoboda. 428.

¹⁵⁸ Skřivan, Aleš. *Cestou samurajů*. 80.

¹⁵⁹ „The 2.26 Incident of 1936.“ Modern Japan in Archives. Online. 16.10.2015. Dostupné z: <http://www.ndl.go.jp/modern/e/cha4/description07.html>.

¹⁶⁰ Reischauer, Edwin O., Craig, Albert M. *Dějiny Japonska*. 245.

¹⁶¹ Tamtéž, 245.

¹⁶² Skřivan, Aleš. *Cestou samurajů*. 92.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ Tamtéž, 93.

První polovinu třicátých let dvacátého století můžeme považovat za dobu, kdy došlo nejen k velkým změnám uvnitř Japonska (různé pokusy o státní převraty; k moci se dostává armáda), ale také mimo něj, protože odmítá být podřízeno ostatním velmocem a razí agresivní politiku.

Militarismus byl patrný nejen na vnitrostátní politické scéně a v mezinárodní politice Japonska, ale i přímo v japonské společnosti a promítal se dokonce do výchovy dětí a jejich her. Ihned po započetí první války s Čínou se japonské dětské hry změnily na válečné hry a obchody byly naplněny hračkami s válečnou tematikou (vojenské čepice, meče, polnice, pušky a postavičky japonských a čínských vojáků [většinou v pozici ukazující jejich podřízenost Japoncům]).¹⁶⁵ Válečná tematika byla dokonce i v dětských časopisech, jako například *Šónen'en* (Zahrada mladistvých; 少年園), *Šókokumin* (Malý občánek; 少年国民) a *Šónensekai* (Svět mladistvých; 少年世界), ve kterých se děti mohly dočíst, jak postupuje válka, detailní popis bojů a bitev, životopisy slavných velitelů, rozbor zbraní a strategií a mnoho dalšího.¹⁶⁶ Jako názorná ukázka zmíněných her je vybrána následující:

„Na tokijském předměstí je nejvíce populární aktivita mezi dětmi základní školy (ve věku mezi sedmi a čtrnácti roky) shromáždit se a hrát si na bitvu. Začnou tím, že se losem rozdělí do dvou týmů, východní a západní, a ti, kteří prohrají, jsou označeni za čínské vojáky. Poražení Číňané si vytvoří čepice s copánkem ze starých papírových luceren, na jejichž spodku je kovový kroužek, na který připevní černou šňůru; místa [bojů] jsou vybrána tak, aby reprezentovala Asan a Songhwan a poté, co byli Číňané v bitvě poraženi a prosí své protivníky o přijetí jejich kapitulace, je Japonci svážou lanem a pochodují s nimi v kruhu, čímž předvádějí běžné zacházení s válečnými zajatci.“¹⁶⁷

Čepice z luceren mají napodobovat čínské účesy a na oněch dvou zmíněných místech (Asan a Songhwan) se odehrály bitvy mezi Čínou a Japonskem, které Japonsko vyhrálo. Nebylo výjimkou, že děti, které ještě nedokázaly správně rozlišit dobré od špatného, byly ovlivněny literaturou, rodiči, propagandou, děním okolo nich nebo zmíněnými hrami, na

---

¹⁶⁵ Makito, Saya. (2011). *The Sino-Japanese War and the Birth of Japanese Nationalism*. [Z. jap. Originálu přeložil]: David Noble. Tokyo: International House of Japan. 120.

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ Cit. in: Tamtéž, 121.

veřejnosti nevinné čínské spoluobčany urážely a dokonce po nich házely kameny. Jeden takový zaznamenaný incident se stal 22. srpna 1894.¹⁶⁸ Skupina dětí si všimla Číňanů kráčejících po ulici a hned je začala slovně napadat: „*Koukejte na ty Číňany! Hádám, že tohle jsou asi ti, kteří nebyli zastřeleni v Asanu.*“¹⁶⁹ Následně po nich začaly házet kameny, ovšem netrefily se a omylem zasáhly japonské vojáky kráčející okolo. Ti se otočili, jakmile uviděli Číňany, domysleli si, že to způsobili oni, začali je bít a později je odvedli na policejní stanici. Nakonec vyšlo najevo, že to způsobily děti, Číňané byli eskortováni ke svému hotelu, ovšem děti nebyly nijak potrestány a ani jejich chování nebylo odsuzováno.¹⁷⁰ V takovémto prostředí tedy vyrůstaly a takto si hrály děti, které měly později nastoupit povinnou vojenskou službu a pravděpodobně sloužit i ve válce nebo v Mandžusku. Vidíme tak, že už od útlého věku byl v Japoncích pěstován odpor k ostatním národům, především k Číňanům.

Od začátku první války s Čínou až do konce druhé světové války byly i školní učebnice plné odkazů na válku a boje. Okolo roku 1894 vydávaly učebnice pro první stupně základních škol soukromé společnosti, které se navzájem předháněly, co se válečného obsahu týče.¹⁷¹ Například v učebnicích nakladatelství Fukjúša (普及社) se objevily příběhy válečných hrdinů z první čínsko-japonské války, např. Trubač v bitvě u Songhwan, Čína a Korea, Mongolská invaze, Dopis kapitána Šimaa.¹⁷² Poslední jmenovaný příběh obsahoval skutečné úryvky z dopisu napsaného kapitánem Šimou Kijonaoem před jeho smrtí a jedná se o jeho myšlenky a instrukce pro vlastní rodinu v případě, že v bitvě zemře.¹⁷³ V této době ještě nebylo učivo škol a používané učební materiály regulovány státem. Kontrola obsahu těchto materiálů započala až rokem 1910 a zhruba od roku 1930 se začal kontrolovat a omezovat obsah popisující situaci ve světě.¹⁷⁴ Krátce po začátku jeho regulování se v učebnicích začala objevovat další militaristická tematika. Nejdříve v omezené míře, po mandžuském incidentu ve větším množství a po vypuknutí války se Spojenými státy americkými začala válečná tematika

---

¹⁶⁸ Makito, Saya. *The Sino-Japanese War and the Birth of Japanese Nationalism*. 122.

¹⁶⁹ Tamtéž, 122.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Tamtéž, 128.

¹⁷² Tamtéž, 129.

¹⁷³ Tamtéž, 130.

¹⁷⁴ Wray, Harold J. (1973). A Study in Contrast. Japanese School Textbooks of 1903 and 1941-5. In: *Monumenta Nipponica*, Vol. 28, No. 1. Tokyo: Sophia University. 69.

převládat.¹⁷⁵ Dokonce i v relativně klidném období mezi lety 1920–1930 byly učebnice plné témat vyzdvihujících hrdinství vojáků a oslavujících válku. Například v učebnici etiky (vydaná právě v tomto období), lekce 16 o loajalitě bylo napsáno:

„Velitel Hirose Takeo se s parní lodí vydal za temné noci blokovat vstup do Port Arthuru. Vzдорoval nepřátelské palbě, on... chystal se opustit loď, když si všiml, že praporčík Sugino je nezvěstný. Velitel po něm třikrát pátral po celé lodi. Když už konečně... opustil větší loď... byl zasažen nepřátelskou palbou a zemřel slavnou hrdinskou smrtí.“¹⁷⁶

To ovšem nebyla jediná zmínka o příběhu tohoto velitele. Nejen, že se v kapitole o loajalitě děti učily o hrdinskosti vojáků, dokonce i při výuce japonštiny a zpěvu zpívaly písně oslavující velitele Takea a jeho činy:

„Kanóny rachotí... velitelovo zvolání proniká temnotou: Sugino, kde jsi?... Loď se postupně potápí pod hladinu. Velitel se přesune na menší loď. Letící granát, umřel. Jak tragická je jeho smrt před Port Arthurem, hrdinská Hiroseho sláva žije dál.“¹⁷⁷

Podobných písniček bylo velké množství. S postupem let přibývalo válečného obsahu a na konci třicátých let už zabíral většinu veškerých učebnic a výukového materiálu. Po tom, co začala druhá válka s Čínou, se změnil i obsah sdělení. Mezi hrdinské popisy bitev a činy slavných vojevůdců se vmísily i texty urážející Čínu, snižující její postavení vůči Japonsku a kritizující její chování:

„Čína opakovaně pochybovala o upřímnosti naší země a mnoho Japonců žijících tam bylo zabito nebo jim bylo ublíženo. Dokonce některá z našich výhradních práv v Mandžusku byla ohrožena. Často jsme upozorňovali Čínu, ať se zamyslí nad svými činy, ale den ode dne byly čínské akce brutálnější. Konečně, v roce 1931, čínské oddíly odpálily část jiho-mandžuské železnice. Naše země neměla jinou možnost, než vyslat vlastní oddíly a vyhnat čínské síly z Mandžuska... Odhodlána za každou cenu vyhnat Japonce z kontinentu, Čína posílila své vojenské síly a dokonce se pokusila o maření rozvoje Mandžuska. V červenci roku 1937 čínské oddíly zaútočily a bombardovaly japonské

---

¹⁷⁵ Saburo, Ienaga. (1993-1994). The Glorification of War in Japanese Education. In: *International Security*. Vol. 18, No. 3. Cambridge: MIT Press. 118.

¹⁷⁶ Cit. in: Saburo, Ienaga. *The Glorification of War in Japanese Education*. 119.

¹⁷⁷ Cit. in: Tamtéž, 120.

*jednotky cvičící na mostu Marca Pola nedaleko Pekingu. Japonští obyvatelé byli také brutálně napadeni. Za účelem napravení chybných názorů Číňanů a ustanovení věčného míru v Orientu, vyslalo Japonsko do akce síly, na jejichž straně je spravedlnost. Naše oddíly pokračovaly v postupu na zemi, na moři i ve vzduchu neúnavně podporovány civilním obyvatelstvem na domácí frontě. Sjednocení cílem vydržíme, abychom splnili tuto velkou misi. Pokládáme základy věčného míru ve Východní Asii.*¹⁷⁸

Japonské činy v Mandžusku a v Asii jsou v tomto textu považovány za spravedlivé. Japonské oddíly se snaží o vybudování míru ve Východní Asii, zatímco Čína maří jejich úsilí. Téměř všechny učebnice byly plné takových podobných myšlenek. Už na začátku dvacátého století můžeme pozorovat, jak byli mladí Japonci obklopeni militarismem a nacionalismem. Bylo jim vštěpováno, že Japonsko je nejvyspělejší zemí v Asii, a jakožto takové má důležitou úlohu šířit mír a civilizované zvyky do méně vyspělých zemí v Asii. Učili se, že činy slavných vojevůdců a válečníků jsou hrdinské, obětování se vlasti je správné, že Čína je agresorem a způsobuje rozpory, neklid a maří snahy Japonska o věčný mír v Asii.

2.4. Bušidó a teorie výlučnosti japonského etnika

Po revoluci Meidži bylo Japonsko nuceno otevřít své hranice a čelit novému modernímu světu. Proudilo do něj nesmírné množství informací, zahraniční literatury, cizinců, nových vědeckých oborů a mnoho dalšího. Pod takovým náparem bylo nuceno uznat, že v mnoha oblastech zaostává a je méně vyspělé. Střetnutí se západními vyspělými kulturami přineslo velký šok a to nejen kulturní, ale utrpěla i hrdost Japonců. K tomu, aby se Japonsko s pocitem zaostalosti a méněcennosti vyrovnalo, vyvstala idea naprosté jedinečnosti japonské národní pospolitosti - *kokutai* (国体).¹⁷⁹ Součástí této ideje je, že japonský lid je obdařen ctnostmi, které ostatní národy postrádají – oddanost, kterou je lid svázán se svým císařem, a úcta, která podpírá rodinné jednotky, z nichž je tvořen národ.¹⁸⁰ *Kokutai* se zaměřuje především na císaře, císařskou rodinu a mytický

---

¹⁷⁸ Cit. in: Saburo, Ienaga. *The Glorification of War in Japanese Education*. 121.

¹⁷⁹ „国体とは何か.“ „Co je to kokutai.“ Kolia. 10.11.2015. Dostupné z: http://www35.atwiki.jp/kolia/pages/1668.html#id_d2539960.

¹⁸⁰ Reischauer, Edwin O., Craig, Albert M. *Dějiny Japonska*. 207.

původ Japonců. Zastánci této ideje a Japonci obecně svůj původ odvozovali od sluneční bohyně Amaterasu (天照大御神; *Amaterasu ó mi kami*):

„Předkem mých předků je sluneční bohyně. Sluneční bohyně je zakladatelkou naší rasy a trůn je posvátný dům naší rasy. Pokud matka a otec mají být uctíváni, oč více mají být uctíváni předci; pokud mají být uctíváni předci, oč více zakladatelka státu.“¹⁸¹

Idea *kokutai* zahrnuje myšlenku, že Japonci, jako jedna velká rodina mající božský původ, jsou také jako rodina sjednocení a žijí v harmonii jedné domácnosti.¹⁸² Která jiná země má právo tvrdit něco takového? Pokud by tehdejší Japonci byli potomky sluneční bohyně, znamenalo by to také, že jim v žilách koluje krev prastarých vládců, proto si připadali tolik nadřazeni jiným národům. Kromě nadřazenosti tato idea podporovala japonskou pospolitost v období velkých změn či problémů. Kdo jiný, než oni, jakožto potomci bohů, by na sebe měl vzít břímě sjednocení Asie?

Před restaurací Meidži bylo Japonsko zemí samurajů, kteří kladli nesmírný důraz na čest a dodržování mnoha morálních pravidel. Tento způsob chování a zásady přetrvávaly v srdcích Japonců i po restauraci Meidži a nadále se jím mnozí řídili i v období druhé světové války. Tento morální kodex samurajů byl sepsán na začátku devatenáctého století v díle *Bušidó* (武士道; 1900) autorem Nitobem Inazóem (新渡戸稲造).¹⁸³ Díky této knize mohli i lidé, kteří nebyli japonského původu, alespoň částečně pochopit, proč se Japonci chovají určitým způsobem, což byl také prvotní důvod pro sepsání této publikace. V roce 1889 vedl totiž Nitobe Inazó konverzaci s belgickým právníkem, která se nakonec dostala až k tématu týkající se náboženství.¹⁸⁴ Belgický právník se ho zeptal, jestli v Japonsku probíhá výuka náboženství, a když se mu dostalo záporné odpovědi, položil další dotaz, který se týkal toho, jak tedy v Japonsku probíhá výuka morálních hodnot. Nitobe byl touto otázkou zaskočen a nedokázal na ni hned odpovědět.¹⁸⁵ Proto se rozhodl, že se odpověď pokusí sepsat tak, aby byla pochopitelná i pro cizí národy. Nejdříve ji napsal v angličtině a poprvé vyšla ve Spojených státech amerických a až později byla

---

¹⁸¹ Cit. in: Pyle, Kenneth B. (2008). Meiji conservatism. In: Jansen, B. Marius (Ed.). (2008). *The Cambridge History of Japan Volume 5: The Nineteenth Century*. Cambridge: Cambridge University Press. 701. Vysloveno ústavním badatelem jménem Hozumi Jacuka (穂積八束).

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ „新渡戸稲造と武士道.“ „Nitobe Inazó a *Bušidó*.“ Yomerumo News. Online. 11.11.2015. Dostupné z: <http://news.merumo.ne.jp/article/genre/3589173>.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Tamtéž.

přeložena do japonštiny. Je v ní tedy sepsán morální kodex samurajů, který v Japonsku přetrvával i po restauraci Meidži. Mimo jiné se v ní Nitobe také věnuje otázce cti, za jakých okolností může člověk čest ztratit a co v takovém případě dělat. V Japonsku měla nesmírnou hodnotu loajalita a úcta k pánovi, císaři a na osobní čest kladli samurajové velký důraz. Čest bylo možno ztratit několika způsoby a jedním z nich byla prohra v boji, ve válce. V případě, že taková situace nastala, nacházeli východisko pouze ve smrti, v *seppuku* (切腹):

„名誉の失われし時は死こそ救いなれ、
死は恥辱よりの確実なる避け所“¹⁸⁶

Český překlad od Karla J. Hory:

„Když čest jest ztracena, smrt jest osvobozením.
Smrt jest jen bezpečným útlukem proti infamii.“¹⁸⁷

V případě, že byl samuraj nebo válečník zajat nepřítelem, ztratil čest a chtěl spáchat rituální sebevraždu, což mu bylo umožněno, a zároveň mu někdo asistoval tak, že mu ve vhodný okamžik setnul mu hlavu.¹⁸⁸ Pro zadržené byla ztráta cti ještě horší, než ztráta života. Během druhé světové války tento způsob myšlení stále přetrvával. Japonci byli nesmírně loajální vůči zemi a císaři a často ve jménu císaře radši umřeli, než by se nechali zajmout. To potvrzuje prohlášení japonského generála Jamagaty Aritomoa, který řekl, že japonský voják by měl raději spáchat sebevraždu, než aby se nechal zajmout.¹⁸⁹

Nepřátelé Japonska ovšem tento způsob myšlení nesdíleli. Běžně ve vzdání se viděli východisko z beznadějné situace, což byl nejspíše jeden z důvodů, proč s nimi jako se zajatci Japonci tak krutě zacházeli. Japonci si mysleli, že tito lidé ztratili čest, nebyli hodni jejich pozornosti, opovrhovali jimi a z toho důvodu s nimi zacházeli, jako by ani nebyli lidmi. Příklad je možné vidět v kapitole o zacházení s válečnými zajatci.

Různé teorie výlučnosti japonského etnika společně s přetrvávajícími ideály samurajů způsobily, že Japonci o sobě smýšleli jako o svrchovaném národu a řídili se starými kodexy cti, podle kterých se chovali k občanům ostatních zemí.

---

¹⁸⁶ Nitobe, Inazó (新渡戸稲造). (2005). 武士道 (*Bušidó*). Tokio: PHP 研究所 (PHP Institut). 99.

¹⁸⁷ Nitobe, Inazó. (2003). *Bušido*. [Z jap. originálu přeložil]: Karel J. Hora. Praha: Josef Pelcl. 38. Dostupné z: http://busido.szm.com/InazoNitobe_Busido.pdf.

¹⁸⁸ „切腹とは.“ “*Seppuku je...*” Naver Matome. Online. 11.11.2015. Dostupné z: <http://matome.naver.jp/odai/2141585499564826501>.

¹⁸⁹ Widders, Robert. *The Emperor's Irish Slaves: Prisoners of the Japanese During the Second World War*. 106.

2.5. Válečná propaganda

Propaganda je nedílnou součástí každé války a její důležitost se nejvíce projevila během druhé světové války. Jedná se o prostředek, jak ovlivnit smýšlení občanů jednotlivých zemí ve vlastní prospěch, a takovou roli měla i v Japonsku. Válečná propaganda v Japonsku měla bezpochyby vliv na místní obyvatele a na to, jaký mají názor a jak vnímají občany ostatních zemí. Před válkou i během ní lidé každý den vstřebávali nové informace, a to z rádia, filmu, knih, novin, magazínů a reklam. V těchto médiích bylo lidem neustále vštěpováno, jak se chovat, co si myslet a co cítit. Pokud jsou média jednotná v obsahu, například zaměřená proti Číně, USA a jiným zemím, jedná se o velice silný prostředek ovlivňující občany.

Nejdříve je vhodné zde začít definicí propagandy a tím, jak je v moderní době vnímána. Původní význam slova propaganda měl neutrální konotaci ve významu „šířit“, „podporovat“ určité ideály a v latině toto slovo znamená „zasít“, „propagovat“.¹⁹⁰ V sedmnáctém století propaganda ztratila svůj neutrální význam, když Vatikán ustanovil Svatou kongregaci pro propagování víry římsko-katolické církve (*Sacra Congregatio de Propaganda Fide*).¹⁹¹ Tato propaganda římsko-katolické církve měla za cíl nejen rozšířit víru do nového světa, ale zároveň i potlačovat protestanství. Takto slovo ztratilo svou neutralitu, začalo mít spíše pejorativní význam, a pokud v současné době označíme něco za propagandu, míníme tím, že je to něco nepoctivé či jinak negativní, což dokazují často používaná synonyma tohoto slova: lži, zkreslení, lest, manipulace, kontrola myslí, psychologická válka, vymývání mozku, pábení.¹⁹² Jowett a O'Donnell definují propagandu následovně: „*Propaganda je záměrný systematický pokus formovat vnímání, manipulovat poznávání a přímé chování k dosažení odezvy, která dále zdůrazňuje úmysl propagátora.*“¹⁹³ Není zde žádná zmínka o neutrálním šíření jistých idejí. Mluví se zde o zmanipulování člověka k tomu, aby si myslel to, co propagátor, a podle jeho přání se choval.

Propagandu můžeme dělit na tři druhy: bílá, černá a šedá. Bílá propaganda je nejmírnější ze všech. Zdroj je znám, sdělení je víceméně pravdivé, ale je prezentováno tak, aby posluchače (příjemce zprávy) přesvědčilo, že odesílatel zprávy je důvěryhodný

---

¹⁹⁰ Jowett, Garth S., O'Donnell, Victoria. (2012). *Propaganda and Persuasion*. Washington DC: Sage Publications, Inc. 2.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ Tamtéž, 7.

s dobrými nápady a ideologií.¹⁹⁴ Tímto si vytváří takzvané základy pro budoucí počínání, které už nemusí být tak pravdivé, a jelikož má obraz věrohodného odesílatele zprávy, příjemce nemá důvod mu nevěřit. Za bílou propagandu v Japonsku bychom mohli považovat například už dříve zmíněné příběhy a zprávy v různých školních učebnicích, ve kterých byly zmíněny činy japonských vojáků v zahraničí a jejich osobní informace. V mírové době můžeme pozorovat bílou propagandu například během olympijských her, kde jsou přítomni občané a sportovci mnoha zemí. Každá jednotlivá země tam má i své zpravodajce, televizní štáby a další média. Informace odvysílané těmito médii do vlastní země sice obsahují sdělení shrnující kdo, při čem a kdy získal jakou medaili, ale více se soustředí na vlastní sportovce a svým spoluobčanům poskytují zevrubné informace o těchto sportovcích, jejich životě a úspěších. Podobnou pozornost ovšem nevěnují sportovcům jiných zemí a tím ještě více podporují patriotismus.

Protikladem bílé propagandy je černá. V případě černé propagandy je zdroj skryt, neznámý nebo připisován někomu jinému. Nejčastěji tento druh propagandy rozšiřuje lži, výmysly, klamy a sám Hitlerův mistr propagandy Paul Joseph Goebbels prohlásil, že přehnané lži mají větší účinek, než prohlášení, která jen mírně překrucují pravdu.¹⁹⁵ Do černé propagandy se řadí falešné rozhlasové vysílání stanice pod názvem Nová anglická vysílací stanice, které bylo vytvořeno německou fašistickou vládou za účelem podlomení morálky Britů. V tomto vysílání měli působit nespokojení Britové, kteří podávali falešné zprávy z bojiště.¹⁹⁶ Podobné vysílání bylo zaměřeno i na francouzské vojáky sloužící na Maginotové linii. Černá propaganda vždy musí být upravena s ohledem na dané publikum, musí brát v potaz sociální, kulturní zázemí a situaci v dané konkrétní společnosti, aby byla co nejúčinnější.

Mezičlánkem mezi bílou a černou propagandou je šedá propaganda, která může obsahovat prvky z obou, ale není tak radikální. Zdroj šedé propagandy může a nemusí být znám a co se týče konkrétních sdělení, není jisté, zda jsou nebo nejsou pravdivá. Stává se, že původní zdroj je skryt a sdělení jsou publikována skrze někoho jiného. Příkladem může být rádio Svobodná Evropa, které bylo v šedesátých letech založeno a financováno

---

¹⁹⁴ Jowett, Garth S., O'Donnell, Victoria. *Propaganda and Persuasion*. 17.

¹⁹⁵ Tamtéž, 18.

¹⁹⁶ Tamtéž.

americkou CIA a vysílalo zprávy podporující Spojené státy americké.¹⁹⁷ Největší účel šedé propagandy bývá v podsouvání různých příběhů a informací do médií jiných zemí.

Stejně tomu bylo také v Japonsku jak před druhou světovou válkou, tak během ní. Už v první čínsko-japonské válce využilo Japonsko letáček s obrázky, které zesměšňovaly Číňany a zároveň zobrazovaly vítězství Japonců.¹⁹⁸ Zde platí čínské přísloví „*jeden obrázek vydá za tisíc slov*“. Slova mají svou moc, ale obraz má schopnost detailněji vystihnout cokoli se od něj žádá a zapůsobit na příjemce mnohem rychleji. Kromě toho dokážou zaujmout širší publikum, tudíž mají větší vliv.

Japonsko také v této době bránilo reportérům jiných zemí v pozorování bojů zblízka a šíření informací o nich. Pokud mohli být přítomni a mohli získané informace publikovat, bylo podmínkou, že Japonsko musí být zobrazeno v dobrém světle.

Japonští státníci se snažili při každé příležitosti vyzdvihnout pověst Japonska a označovali jej za osvoboditele dalších asijských zemí z rukou západních agresorů a za vůdce, který povede tyto země vstříc ekonomické prosperitě.¹⁹⁹ Ve svých prohlášeních kritizovali země, které jim v tom bránily. Zde uvádím příklad kritiky Číny:

„Zpět v letech 1904–1905 Japonsko... bojovalo s carským Ruskem...na čínské půdě. Bojovalo za prvé za záchranu Číny a za druhé za vlastní záchranu. Oba dva body znamenají to stejné, protože ruské pohlčení Číny znamenalo případný zánik Japonska. Zatímco Japonsko bojovalo za záchranu Číny, co dělala Čína? Tajně vstoupila do spojení s Ruskem proti Japonsku.“

„Snad není nutné opakovat, že politika japonské vlády se zaměřuje především na stabilizaci situace ve východní Asii, a to skrze spolupráci mezi Japonskem, Mandžuskem a Čínou, která má být mírová a vést k prosperitě a blahobytu zmíněných zemí. Avšak vzhledem k tomu, že Čína naše čisté úmysly ignoruje a mobilizovala svou početnou armádu proti nám, možná nám nezbyde, než odpovědět silou zbraní.“²⁰⁰

Čína je tak zobrazována jako agresor bránící rozvoji východní Asie a Japonsko tudíž nemá jinou možnost než odpovědět vojenskou silou. Zároveň to Japonsko zdůvodňuje

---

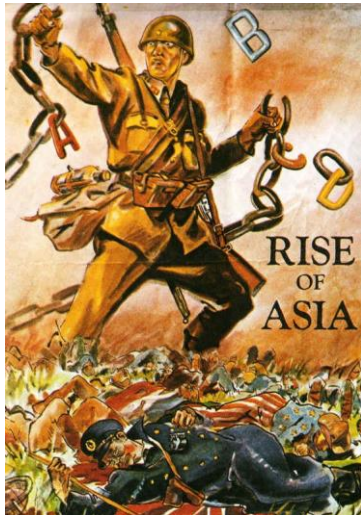
¹⁹⁷ Jowett, Garth S., O'Donnell, Victoria. *Propaganda and Persuasion*. 20.

¹⁹⁸ Kuchner, Barak. (2006). *The Thought War: Japanese Imperial Propaganda*. Honolulu: University of Hawaii Press. 14.

¹⁹⁹ Navarro, Anthony V. (2010). *A Critical Comparison Between Japanese and American Propaganda during World War II*. Michigan: Michigan State University. 16.

²⁰⁰ Cit. in: Tamtéž, 7.

tím, že se jedná o sebeobranu.²⁰¹ Podobných tvrzení nebyly ušetřeny ani západní země, ba naopak. Byly vykreslovány a popisovány jako uchvatitelé chtějící ukrást majetek a bohatství jiných zemí a povinností Japonska bylo vyhnat je z Asie. Svá tvrzení podporovalo například kritizováním Spojených států amerických kvůli otroctví Afroameričanů a špatnému zacházení s menšinami či imigranty (to zahrnovalo i ty asijské).²⁰² Následující plakát názorně zobrazuje, jak se Japonsko vidělo - jako země, která má vést Asii a osvobodit ji od svazujících řetězů nadvlády západních mocností.²⁰³

(Písmena ABCD na obrázku znamenají: Amerika, Británie, Čína, Nizozemsko.)

Za účelem získání větší přízně a podpory svého stanoviska a pozice v Číně vytvořilo Japonsko leták s názvem „Why? Who? How?“²⁰⁴, na kterém odpovídá na následující otázky:

---

²⁰¹ Navarro, Anthony V. *A Critical Comparison Between Japanese and American Propaganda during World War II*. 7.

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ „Japanese PSYOP During WWII.“ Psychological Operations. Online 5.11.2015. Dostupné z: <http://www.psywarrior.com/JapanPSYOPWW2.html>.

²⁰⁴ „Japanese Propaganda: the Invasion of China, 1931–1938.“ JF Ptak Science Books. Online. 5.11.2015. Dostupné z: <http://longstreet.typepad.com/thesciencebookstore/2012/02/japanese-propag.html>.

Foreign Affairs Assoc of Japan

PROPERTY OF
THE LIBRARY OF CONGRESS

.PD

Why? Who? How?

QUESTIONS AND ANSWERS ON THE SINO-JAPANESE CONFLICT

1) *Why are Japan and China fighting each other?*

On the Chinese side, in order to drive out the Japanese from China and, if possible, to bring Manchoukuo back under her yoke.

On the Japanese side, in order to protect her legitimate rights in China and further to eradicate the evil elements which have been and still are trying to destroy friendly relations between Japan and China.

PAMPHLET
COLLECTIONS

2) *Who began the fighting?*

China did. The Chinese troops in Wanping near Peiping were deeply hostile to the Japanese garrison forces carrying on maneuvers around Peiping. They frequently interfered with Japanese troops. On the night of July 7 this year, some of them went to the length of firing at a section of Japanese soldiers on field exercise. Then the trouble started, in spite of repeated efforts on the part of Japan at settling the matter locally.

3) *Has Japan any right to station troops and carry out maneuvers in China?*

The right of Japan to station troops in the Tientsin-Peiping area is clearly recognized in treaties and enjoyed in common with America, Britain, France and Italy.

China herself recognized these rights, and the necessity to exercise the rights was recognized by all these Powers who still maintain their forces there. The reason is that China is not a safe country to leave their countrymen unprotected by armed forces on the spot. Recall the many cases of bandits and pirates looting foreign property, kidnapping and murdering innocent people.

4) *Why did the attempts to settle the incident locally at its early stage fail?*

Because the Chinese never meant to do so. Their leaders were waiting for a chance to fight with Japan, and the rank and file entertained uncontrollable antagonism, the fruit of years of anti-Japanese education and propaganda.

5) *If Japan is on the defensive, how can the dispatch of large military and naval forces be accounted for?*

The Chinese Government mobilized forces numbering 500,000 in the North, and massed 200,000 troops in the Shanghai area. Japanese troops were dispatched to cope with this situation and safeguard the lives and property of Japanese nationals which were in actual danger of being wiped out. Her action is not aggressive but defensive.

6) *Japan may be justified in principle in fighting Chinese troops, but what about the reports of noncombatants being attacked from the air?*

According to International Law, a garrisoned town is subject to any form of bombardment. Nanking and Canton are heavily garrisoned and fortified. In its surrounding district each forms the actual center of military operations for the Chinese troops. Japanese aviation authorities have consistently issued warnings of impending attacks on military positions so that civilians may avoid injury from bombs hitting garrison headquarters, airdromes, arsenals, railway stations facilitating movement of Chinese troops, and artillery and anti-aircraft locations. Japanese planes have also made a point of flying at low altitudes to insure accuracy in dropping bombs, although thereby they have greatly jeopardized their own safety inasmuch as both Nanking and Canton are strongly defended.

„Proč spolu bojuje Japonsko a Čína? Kdo začal tyto boje? Má Japonsko právo umístit své jednotky v Číně a provádět tam manévry? Proč v raném

stádiu bojů selhaly místní pokusy urovnat spor? Když je Japonsko v obraném postavení, jak může vysvětlit vyslání velkých armádních a námořních sil? Japonsko může být v právu, co se týče bojů s čínskými jednotkami, ale co ty zprávy o civilistech, kteří jsou zraněni ze vzduchu?“

Všechny tyto dotazy jsou minimálně jedním odstavcem vysvětleny tak, aby Japonsko vyšlo v nejlepší světlo a Čína naopak. Vina za válku je svalována na Čínu a přítomnost svých vojáků zdůvodňuje Japonsko tím, že se jedná o sebeobranu. Jak bylo zmíněno již dříve, Japonsko na Číňany pohlíželo spatra a považovalo je za zvířata, přesněji opice, jak byli také často zobrazováni na různých propagačních letácích.²⁰⁵

Kritiky v propagačních materiálech nebyly ušetřeny ani ostatní země, především tedy Velká Británie a Spojené státy americké. Například na následujícím plakátu jsou ministerský předseda sir Winston Churchill a prezident F. D. Roosevelt zobrazeni jako démoni živící se kostmi svých obětí.²⁰⁶

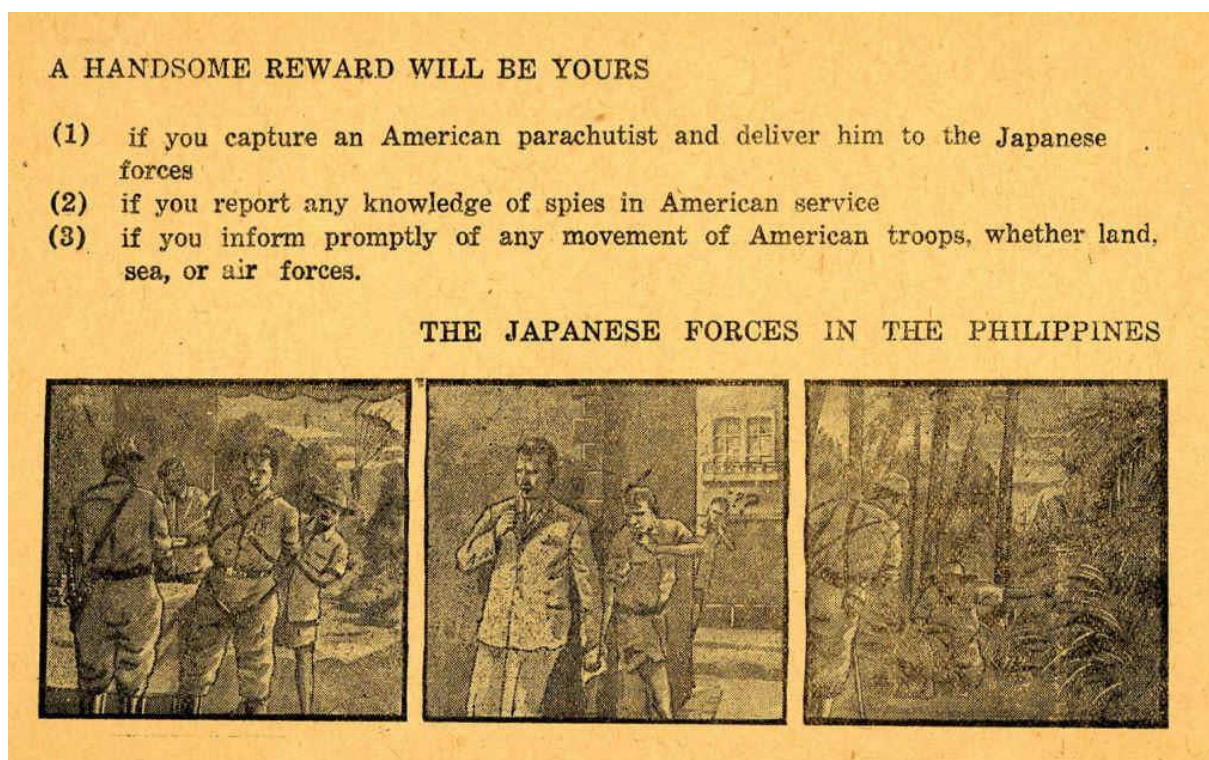

(Na plakátu je napsáno, že jejich pravé podstaty jsou démoni a bestie.)

²⁰⁵ Navarro, Anthony V. *A Critical Comparison Between Japanese and American Propaganda during World War II*. 9.

²⁰⁶ „Japanese PSYOP During WWII.“ *Psychological Operations*. Online 5.11.2015. Dostupné z: <http://www.psywarrior.com/JapanPSYOPWW2.html>.

Podobných letáků bylo velké množství a často zobrazovaly například americké vojáky s lebkou místo tváře symbolizující smrt, kterou přinášejí. Na jiných bylo vyobrazeno, jak si sundávají masky a pod nimi je tvář barbara.²⁰⁷ Existovaly i takové, které zobrazovaly americké vojáky při znásilňování žen asijského původu nebo zabíjející civilisty. Jejich účelem bylo především, aby se jich místní obyvatelé báli. Tyto letáky byly hojně používány například během konfliktu na Filipínách, aby odrazovaly místní obyvatele od pomáhání Velké Británii a Spojeným státům americkým. Mimo letáky zobrazující západní mocnosti jako utlačovatele a narušitele míru existovaly i letáky nabádající Filipínce ke kolaborantské činnosti a spolupráci s Japonskem například při dopadení amerických parašutistů. Za takovou činnost slibovaly letáky velkou odměnu:²⁰⁸

Výše zmíněné plakáty a letáky jsou především příkladem černé propagandy, za kterou stálo Japonsko samo. Co se týče šedé propagandy, její ukázkou můžeme nalézt v letáku publikovaném Jorge B. Vargasem, předsedou výkonného výboru prozatímní filipínské rady státu:²⁰⁹

²⁰⁷ Navarro, Anthony V. *A Critical Comparison Between Japanese and American Propaganda during World War II*. 8.

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ „Japanese PSYOP During WWII.“ Psychological Operations. Online 5.11.2015. Dostupné z: <http://www.psywarrior.com/JapanPSYOPWW2.html>.

To Our Sons and Brothers In Bataan

On behalf of the Filipino people, and as the Chairman of a Provisional Philippine Council of State, I urge you to lay down your arms immediately and abandon cooperation with the American Army.

The present war was fomented upon Japan by the American imperialists headed by President Roosevelt who, under the hypocritical claim that they are fighting for democracy, wish to rule and dominate the whole world. America is now master of the Western Hemisphere which is one half of the world and the British Empire which occupies one fourth of the area of the earth is now virtually a colony of the United States. Therefore, America controls three fourths of the world today. And yet, she still craves for the remaining fourth which is the Orient, because her greed for power is insatiable.

Japan will never consent to American domination of the Orient. Once more, she has taken up arms to steer the tide of Occidental Imperialism so that Asia may be preserved for Asia and the Philippines for the Filipinos. Furthermore, Premier Tojo of Japan has solemnly promised at the 75th session of the Imperial Diet held on January 21st, 1942, in which he said in part "Japan will gladly grant the Philippines its independence so long as it cooperates and recognizes Japan's program of establishing a Greater East Asia Co-prosperity Sphere." Are you going to be traitors to the cause of the Oriental Races? Remember that never in the history of mankind has the white people fought for the colored race. Even now the American command always place you in the vanguard while American soldiers stay behind.

Brothers-in-arms! Japan has come to help us realize our ideals and aspirations and establish an economic, cultural and spiritual confederacy of Oriental nations known as the Great East Asia Co-prosperity sphere. Let us shake off the yoke of white domination forever, and find a dignified place for us among this concert of Oriental nations.

JORGE B. VARGAS
Chairman of the Executive Committee,
Provisional Philippine Council of State.

První dva odstavce říkají:

„Našim synům a bratrům v Bataanu. Jménem filipínského lidu a jako předseda prozatímní rady státu Vás nabádám k tomu, abyste ihned odložili zbraně a upustili od spolupráce s americkou armádou.

Současná válka byla v Japonsko vyvolána americkými imperialisty vedenými prezidentem Rooseveltem, kteří za pokryteckým tvrzením, že bojují za demokracii, skrývají touhu vládnout celému světu. Amerika je pánem západní hemisféry, která zabírá polovinu světa a Velká Británie, která ovládá čtvrtinu světa, je nyní prakticky kolonií Spojených států. Tudíž Amerika v současné době ovládá tři čtvrtiny světa. I přesto stále touží po zbývající čtvrtině, kterou je Orient, protože její chamtivost je neukojitelná.“²¹⁰

Tento leták byl později použit jako důkaz proti zmíněnému předsedovi výkonného výboru během procesu, při kterém byl souzen za kolaboraci. Japonsko tedy využívalo i různé místní osobnosti a orgány k tomu, aby si získalo přízeň obyvatel.

²¹⁰ „Japanese PSYOP During WWII.“ Psychological Operations. Online 5.11.2015. Dostupné z: <http://www.psywarrior.com/JapanPSYOPWW2.html>.

Japonsko vědělo, že propaganda je důležitá nejen v zahraničí, kde měla získat podporu místních, ale také na domácí půdě, kde byla možná ještě důležitější. Vědělo, že si musí získat přízeň Japonců, aby podporovali válečná tažení a jakkoli pomáhali. Propagační materiály vytvářely nejen vládní organizace, ale i různé společnosti, které nebyly vlastněny státem.²¹¹ Pod jejich vedením vznikaly plakáty, písničky, různá představení a filmy. Japonsko se snažilo, aby se v propagandě moc nezmiňovali nebo se neobjevovali váleční zajatci, protože by k nim místní obyvatelé mohli pocítit soucit. Chtělo, aby všichni nepřátelé byli jako nepřátelé neustále vidění a to platí i o těch, kteří už nemohou bojovat.²¹² Pokud se v propagačních materiálech objevili, bylo to jen proto, aby se lidem připomnělo, jaká je to ostuda stát se zajatcem v boji. Tím, že by se jím stali, by přinesli hanbu nejen armádě, ale i své vlastní rodině. Upozorňovali, že pouze lidé ze západu, kteří nemají japonského ducha (大和魂; *jamato damaši*), se nestydí vzdát se.²¹³ Podplukovník japonské armády divize informačních služeb v rozhlasovém vysílání prohlásil, že se zajatci se nesmí soucítit.²¹⁴ V tomto vysílání vyprávěl příběh, jak potkal jednu ženu, která projevila soucit se zajatci, a hned ji slovně napadl a vytýkal jí, že není správná Japonka. Vysílání se následně ujala i ostatní média a sdělení rozšířila dál. K tomuto tématu propaganda přidala i slogan: „*Nenávid'te nepřítel, nelitujte ho.*“²¹⁵

Pro Japonsko válka trvala přibližně patnáct let a za celou tu dobu si muselo udržovat podporu Japonců a v tom mu pomáhala právě propaganda. Hlavním cílem propagandy tedy bylo především sjednocení fronty doma a na bojišti, aby například lidé soucítili s vojáky, sdíleli jejich problémy a chápali, proč se bojuje.²¹⁶ Za tímto účelem vznikaly například dříve zmíněné učebnice, kde byly popisovány příběhy válečných hrdinů, slavné činy v bitvách apod. Velká část propagandy byla zaměřena na zesměšňování nepřátelských vojáků, hlav států, na jejich zobrazování jako zla, které ohrožuje Japonsko, a na to, co by se mohlo stát, kdyby se Japonci dostali pod jejich nadvládu. Tímto se snažili vyvolat nejen v Japoncích, ale i na okupovaných územích, odpor a nenávist vůči západním mocnostem, což mělo dopad na chování Japonců vůči nim.

---

²¹¹ Kuchner, Barak. *The Thought War: Japanese Imperial Propaganda*. 30.

²¹² Tamtéž, 54.

²¹³ Tamtéž.

²¹⁴ Tamtéž.

²¹⁵ Cit. in: Tamtéž, 56.

²¹⁶ Tamtéž, 6.

2.6. Psychologie vojáka

Předchozí kapitoly byly zaměřeny především na předválečný vývoj, případně na vnější faktory, které na Japonce působily a mohly ovlivnit jejich chování. Tím je na mysli například propaganda, militarismus či školní výuka. V této kapitole je rozebráno už samotné chování vojáka ve válce, čemu je vystaven nejen během výcviku, ale i na bojišti, jak se vyrovnává s jistými situacemi a proč se chová zrovna určitým způsobem.

Nejdříve začneme tam, kde život každého začínajícího vojáka, tedy výcvikem. Ať už dobrovolně nebo nedobrovolně, každý voják si do určité míry prochází výcvikem a skoro v každé zemi má výcvik své specifické prvky. Jedním z nich je například vojenský dril, který je společný jak pro dnešní armády, tak pro ty působící během druhé světové války. Jeho význam je nejen naučit vojáky všemu, co potřebují znát ohledně taktiky, boje a zbraní, ale také jim vštípit vojenský étos a zajistit, že individuální hodnoty budou nahrazeny hodnotami skupinovými a loajalitou, na které jsou postaveny všechny vojenské organizace.²¹⁷ Pro armádu je u vojáka nejdůležitější disciplína a okamžité uposlechnutí rozkazů bez zbytečného přemýšlení nad nimi. To také znamená, že rozum ustupuje stranou rozkazům a člověk pak může provést něco, na co by sám nepomyslel. Britský důstojník ve druhé světové válce Herbert Sulzbach obhajoval dril takto:

„Dril jako prostředek k dosažení určitého cíle je pro jakoukoliv armádu nezastupitelný. Nelze jej nahradit individuálním výcvikem ani loveckým instinktem. Muž, pokud nejsou jeho vrozené schopnosti zcela mimořádné, musí nabýt poslušnosti tím, že do něj bude vtlačena. Jeho přirozené instinkty tak budou i v těch nejhorších chvílích podřízeny duševnímu vlivu jeho velitele.“²¹⁸

Drilem se tedy armády v období před a během druhé světové války snažily vštípit vojákům naprostou poslušnost. Takový byl podle nich ideální voják, neptá se a ihned koná. To má ovšem i svou zápornou stránku – udělenými rozkazy mohou nutit vojáky nejen ke klasickému válečnému zabíjení na bojišti, ale i ke krutostem, jejichž příklad můžeme vidět v první části této práce. Je jisté, že se veškerá vina za takové chování nemůže dávat jen velitelům, kteří vydali rozkaz, ale bezpochyby tam hrají velkou roli. Správně splněný rozkaz vojáka na bojišti často znamená provést činnost všeobecně přijímanou jako násilí a kvůli tomu samotné povolání vojáka podle určitých zdrojů

---

²¹⁷ Holmes, Richard. (2011). *Obrazy války*. [Z angl. originálu přeložil]: Jiří Hutečka. Praha: Lidové Noviny. 39.

²¹⁸ Cit. in: Tamtéž, 43.

souvisí s možností větší tendence řešit jakékoliv pracovní či osobní konflikty právě silou.²¹⁹ Není možné říct, že každý voják je takový, ale musíme uznat, že pokud je člověk během války vystaven každodennímu zabíjení a násilí, může to na něm nechat takové následky.

Vojenský dril měl ještě jednu důležitou roli a tou je odlišení aktu zabíjení od aktu vraždy.²²⁰ Drilem se snažili odosobnit nepřítele, snažili se, aby voják viděl pouze jeho nejasný obraz. Nechtěli, aby o něm přemýšleli jako o někom, kdo plní stejné rozkazy, je ve stejné situaci, soucítili s ním. Nechtěli, aby vojáci přemýšleli o tom, že kvůli nim se ženy stávají vdovami. Běžný člověk přirozeně o aktu úmyslného usmrcení někoho přemýšlí jako o vraždě, což má vliv na jeho psychický stav. Smyslem vojenského výcviku bylo změnit způsob tohoto přemýšlení tak, aby se z vraždy stalo zabití nepřítele, akt, který by si podle nich měl zasloužit uznání a ne odsuzování, jak je tomu v případě vraždy.²²¹ Můžeme si položit otázku: Proč by si to mělo zasloužit poctu a uznání? Důvod lze nalézt v tom, co je vštěpováno vojákům už během výcviku:

„Nepřátelé jsou již předem považováni za zločince, kteří jsou vinni tím, že začali válku. Snaha o označení agresora začíná již krátce před nebo těsně po začátku každého konfliktu; metody, které nepřítel používá, jsou označeny za kriminální; a vítězství není triumfem cti a odvahy nad jinou ctí a odvahou, nýbrž vyvrcholením policejního pronásledování krvelačných ničemů, porušujících právo, řád i vše ostatní, co je považováno za dobré a svaté.“²²²

Tím, že o nepříteli budou vojáci uvažovat jako o někom, kdo porušuje práva, jeho chování je proti řádu, lidskosti a že jejich údělem, jakožto vojáka, je takové lidi potrestat, dociluje armáda během výcviku toho, že odhaluje hluboce zakořeněná kulturní a psychologická tabu spojená se zabíjením.²²³ Zároveň shazováním nepřítele, a tím, že jsou vojáci proti němu štváni, se dosahuje větší soudržnosti v rámci vojenských skupin, což je v armádě velice vítáno:

---

²¹⁹ Dziaková, Olga. (2009). *Vojenská psychologie*. Praha: Triton. 414.

²²⁰ Holmes, Richard. *Obrazy války*. 316.

²²¹ Tamtéž, 315.

²²² Cit. in: Tamtéž, 319.

²²³ Tamtéž.

„Pouto uvnitř skupiny je posilováno agresivitou směřovanou vůči třetím osobám. Jednota je tak demonstrována vůči společnému, často imaginárnímu, nepříteli.“²²⁴

Jak již bylo uvedeno, během výcviku se nahrazuje individualita vojáků skupinovou identitou. Nepřemýšlejí pouze o sobě a nejednají jen za sebe, ale za celý oddíl, skupinu. Tohoto myšlení se dociluje tím, že mají spartánské ubytování, dlouhý pracovní den a kolektivní tresty za činy jednotlivců.²²⁵ Na rozdíl od zaměstnaného člověka, který tráví v práci přibližně třetinu dne, voják díky soustavným vojenským cvičením a dlouhodobé účasti v misích tráví mnohem více času prací.²²⁶ Jakmile o sobě voják přestane přemýšlet jako o jedinci a začne o sobě uvažovat jako o členu skupiny, začne také jednat s ohledem na ně. Pokud ostatní provádějí různé krutosti, je velice pravděpodobné, že sám začne také, aby nevybočil z jejich řad.

Armáda by měla být strukturovaná, měla by mít řád, pravidla chování, racionalitu, měla by být vedena profesionály.²²⁷ Měla by tedy být opakem davu, který je nestrukturovaný, náhodný, iracionální, amatérský a spontánní. Za určitých okolností se ovšem může z armádních oddílů stát dav, čímž se naprosto mění jejich podstata. Vojáci se přestanou řídit svým svědomím²²⁸ a mohou být krutější a útočnější, než kdyby jednali jako autonomní jedinci.²²⁹ Pokud se v boji stane z armádních oddílů dav, je to mnohem nebezpečnější, než dav vytvořený například z demonstrantů, jelikož vojáci jsou ozbrojení přinejmenším střelnými zbraněmi. V případě, že se tak stane a oddíly se nacházejí na nepřátelském území v blízkosti civilního obyvatelstva, důsledky mohou být vážné a kruté. K agresivitě takového davu přispívá i stres samotných vojáků, který může být například vyvolán pocitem bezprostředního ohrožení vlastního života, který způsobuje: *„prudkou reflexní agresi, jež se vyskytuje v situacích nemožnosti úniku z ohrožení, podstatou je skrytý panický strach a zděšení.“²³⁰*

Vojáci, vědci či doktoři ve válce dostávají velkou moc nad životy ostatních a často této moci zneužívají. Příkladem jsou vojenští dozorcí a lékaři v Jednotce 731, kteří sice

---

²²⁴ Cit. in: Holmes, Richard. *Obrazy války*. 49.

²²⁵ Tamtéž, 48.

²²⁶ Džiaková, Olga. *Vojenská psychologie*. 414

²²⁷ Tamtéž, 458.

²²⁸ I když plní rozkazy, tak jim například svědomí nedovolí, aby páchali nadměrné krutosti nad rámec onoho rozkazu.

²²⁹ Tamtéž, 459.

²³⁰ Cit in: Tamtéž, 180.

nemuseli být agresivní, ale jejich povolání je ovlivnilo natolik, že se dopustili ohavných činů.

V roce 1971 vznikla ve Velké Británii nezávislá sociální studie zabývající se učením agresivity jako součástí pracovní role, která potvrdila tvrzení, že zaměstnání může člověka změnit.²³¹ Materiály k vypracování této studie byly sbírány formou experimentu, ve kterém byly skupině studentů přiděleny rozdílné role - jedna část studentů hrála vězně a druhá dozorce. Studentům bylo řečeno, ať své role hrají co nejrealističtěji, a k docílení tohoto byla dokonce postavena imitace věznice.²³² Studenti hrající vězně rychle podlehli apatii a poraženectví, zatímco druhá polovina studentů, hrající dozorce, začala být agresivní a vyhledávala konflikty. Studentům bylo zakázáno používat fyzické násilí, ale vymysleli hodně způsobů, jak vězně ponižovat. Experiment musel být předčasně, po šesti dnech, ukončen, jelikož přísnost a psychologická krutost dozorců se vystupňovala do takové míry, že v experimentu nešlo pokračovat.²³³ Příčinou agresivního chování studentů-dozorců nebyly jejich osobnostní rysy, ale situace, ve které se ocitli. Tento experiment dokázal, že i navenek hodný člověk, může v určitém prostředí projevit velkou míru agresivity. Experiment byl prováděn pod dohledem a dbalo se na bezpečnost, z toho důvodu byl také předčasně ukončen. Můžeme si pouze představit, do jaké míry může stoupnout agresivita a krutost skutečných vojáků, případně vojenských dozorců, ve skutečné válce, kterou nelze ukončit jako výše zmíněný experiment.

Každá válka si zbytečně vyžádá nespočet lidských životů a stává se, především pokud jde o konflikt takového rozměru jako je druhá světová válka, že sourozenci nebo přátelé společně narukují do armády a jsou posláni na frontu. V takovém případě je i pravděpodobné, že někdo z nich ztratí život. Jedná z věcí, která podle mne dokáže člověka změnit, je vidět přátele nebo rodinu umírat někým jiným zapříčiněnou násilnou smrtí. To ve válce může způsobit ještě větší nenávist a nárůst agrese vůči druhé straně a zabíjení dokonce vzdávajících se lidí:

„Jeden z našich mužů stojících poblíž, ne z mojí čety, namířil a jednoho z Němců, klusajících s rukama nad hlavou, z malé vzdálenosti zastřelil. Slyšel jsem, jak říká: ‚To je za mého bráchu‘.“²³⁴

---

²³¹ Dziaková, Olga. *Vojenská psychologie*. 417.

²³² Tamtéž.

²³³ Tamtéž.

²³⁴ Cit. in: Holmes, Richard. *Obrazy války*. 335.

„Oko za oko, zub za zub.“ Dávné rčení, které nabývá na pravdě především ve válce. Pokud člověk vidí umírat přátele nebo rodinu, přirozeně se bude chtít pomstít a tím vznikne kruh nenávisti a další msty:

„Krutost přináší krutost – jedno zvěrstvo dává skrze pomstu vzniknout jinému – a národní animozita se drží při životě a prohlubuje s tím, jak je třeba uspokojovat osobní nenávist a mstu.“²³⁵

Povolání vojáka je bezpochyby jedno z nejnásilnějších povolání vůbec. Už během výcviku je od něj očekáváno, že odhodí stranou emoce, stane se z něj stroj na zabíjení, který poslouchá každý rozkaz, a je učen, že to, co provádí, není vražda, ale čin hodný úcty. Ve válce jsou vojáci vystaveni neuvěřitelnému stresu, který se podepisuje na jejich duševním zdraví, a na tom, jak vidí svět okolo. Jsou nuceni přihlížet, jak jejich přátelé, členové rodiny umírají, a jejich nenávist vůči nepříteli, která je jim vštěpována už výcvikem, se čím dál více zvětšuje. Není divu, že občas dojde k tomu, že si stres a nenávist vybijí na nepříteli a dochází ke krutostem, které by běžný člověk neprovedl. Svým zaměstnáním jsou ovlivněni nejen vojáci na frontě, ale je popsáno dříve, i lidé v pozicích jako je například dozorce, lékař apod. Jinak řečeno tam, kde mají moc nad životy ostatních, což se podle dříve zmíněné studie podepisuje na jejich chování, a stávají se někým, kdo této moci zneužívá. Celkově jsou tedy lidé v armádě ovlivněni z mnoha směrů, ať už na bojišti nebo mimo něj, je podporováno jejich násilné chování a nezřídka se stane, že jim násilí přijde přirozené a dají mu volný průchod.

---

²³⁵ Cit. in: Holmes, Richard. *Obrazy války*. 338.

Závěr

Druhá světová válka měla nemalý dopad na život lidí v mnoha zemích. Během ní nejvíce trpěli lidé tam, kde se přímo válčilo nebo v okupovaných zemích. Německu a Japonsku se připisuje mnoho válečných zločinů způsobených nejen na vojácích, ale i civilním obyvatelstvu, jejichž rozsah si málokdo dokáže představit. Cílem této práce bylo nalézt možné faktory, které mohly ovlivnit chování japonských vojáků a vojenského personálu během druhé světové války natolik, aby se dopustili krutostí vůči občanům ostatních národů.

V první kapitole jsem se pokusil přiblížit čtenáři hrůzné činy japonské armády, aby získal představu o tom, co se událo. Nejvíce pod nadvládou Japonska trpěly asijské státy, především Čína. Od začátku třicátých let dvacátého století byly pravidelné konflikty mezi Čínou a Japonskem, které postupně vyústily ve válku. Během této války došlo rukama japonské armády například k vyvraždění Nankingu. Nejen váleční zajatci, ale především obyvatelé okupovaných zemí zároveň trpěli a umírali v různých laboratořích typu Jednotky 731. I když nebyli váleční zajatci posláni do podobných zařízení, museli snášet nelidské chování a kruté zacházení, na jehož následky často umírali. Příkladem může být Bataanský pochod smrti. Ani asijské ženy nebyly ušetřeny utrpení a byly nuceny poskytovat Japoncům sexuální služby.

Vzhledem k tomu, o jak závažné činy se jednalo, rozhodl jsem se identifikovat faktory, které mohly zapříčinit takovou krutost Japonců. Mé výsledky se dají rozdělit do dvou skupin. Do první skupiny patří vliv předválečného rozvoje Japonska na japonské obyvatele a jejich smýšlení a do druhé skupiny spadají sociální a společenské vlivy na Japonce společně s psychologií vojáka.

Začněme nejdříve s výsledky zkoumání předválečného vývoje. Po restauraci Meidži zažilo Japonsko dobu neuvěřitelně rychlého rozvoje, který s sebou přinesl i modernizaci armády. Díky nově získaným technologiím dostalo Japonsko možnost se vojensky prosadit na mezinárodní scéně a kladlo si jako cíl vydobýt si místo mezi západními mocnostmi, což se mu nakonec po několika vyhraných válkách povedlo. Od roku 1894 do začátku druhé světové války se Japonsko účastnilo několika konfliktů, ze kterých vyšlo jako vítěz. Po těchto vítězstvích neuvěřitelně vzrostly ambice, hrdost a agresivita Japonska. To prokazují například události po rusko-japonské válce (organizovaly se demonstrace a protesty, protože Japonsko jako vítězná strana po válce nedostalo vše, co požadovalo) nebo během první světové války (tzv. Dvacet jedna požadavků Číně, která

nebyla nepřitelem v této válce, ale ohrožovaly přímo její suverenitu). Postupem času se Japonsku podařilo získat další a další území, až mělo pod svou nadvládou i Mandžusko. Do druhé světové války Japonsko nepoznalo prohru, dokonce ani s velmocemi jako je Rusko, rozšiřovalo své území a s tím i získávalo sebevědomí a pocit nadřazenosti vůči ostatním národům. Tento předválečný vývoj považuji za jeden z faktorů, který působil na japonské obyvatele a zvýšil jejich agresivitu vůči ostatním národům, jelikož si mysleli, že na to mají nárok a nikdo je nedokáže zastavit.

Válečné konflikty konce devatenáctého a v první polovině dvacátého století zároveň úzce souvisí s rozvojem militarismu, který už řadím do druhé skupiny výsledků, ke kterým jsem v této práci došel. Po první světové válce, převážně ve třicátých letech, docházelo k velkému rozrůstání nacionalistických a militaristických skupin a hnutí, které se snažily dát moc ve státu do rukou armády, což se jim nakonec podařilo. Politika státu byla sice už od první čínsko-japonské války zaměřen na rozšiřování území pomocí vojenské síly, ale až ve třicátých letech se tyto ambice ještě více zvýšily. Projevování touhy Japonska rozšířit své území, celkově militarismus v Japonsku a oslavování armády a vojáků bylo patrné již mnoho let před druhou světovou válkou. Už děti četly ve svých učebnicích příběhy z bojů s Čínou, jejich popis, vyprávění o hrdinných činech japonských vojáků, jak správně by měl vypadat a chovat se pravý Japonec (jde s hrdostí do boje za císaře, za vlast, neustupuje, nevzdává se). Propagace války byla vidět všude – v dětských učebnicích, v divadelních hrách a dokonce i v písničkách. Nejen na domácí půdě, ale i na okupovaných územích probíhala velká propaganda, kterou se Japonsko snažilo zažehnout nenávist vůči znepráteným národům.

Japonského ducha a smýšlení, že japonský národ je nadřazen ostatním, podporovaly i různé teorie jako například *kokutai*. Podněcovaly tak k tomu, aby Japonci shlíželi na ostatní, především na asijské národy, jako na národy podřadné. Přetrvávající duch a kodex samurajů u vojáků vyvolával podobné pocity nadřazenosti Japonců vůči vojákům zneprátených národů. Jelikož Japonci by raději umřeli, než aby se vzdali nepříteli, opovrhovali tak vzdávajícími se nepřáteli. Velkým faktorem ovlivňujícím chování a psychologii japonských vojáků a vojenského personálu byla válka samotná a moc nad lidskými životy, které se jim dostala do rukou. Rozkazem byli nuceni zabíjet, mučit a trýznit, což jim dalo možnost uvolnit stres způsobený válkou samotnou. Jak dříve zmíněná studie v kapitole o psychologii vojáka prokázala, platí tvrzení, že dáte-li lidem do rukou moc nad životy ostatních, začnou ji zneužívat.

Cíl mé práce, kdy jsem se snažil podrobným rozbořem najít faktory, které mohly ovlivnit chování Japonců vůči obyvatelům ostatních národů, byl dle mého názoru splněn. Pokud spojíme dohromady výsledky ze zkoumání historického vývoje, militarismu, sociálních a psychologických tlaků na Japonce před a během války, dostáváme se k tomu, že na Japonce ze všech stran působily faktory povzbuzující nenávisť, agresi, opovrhování ostatními národy a naopak zvyšující národní nadřazenost, hrdost a ambice.

Seznam obrázků

Japonský plakát, str. 52.

Japonský leták, str. 53.

Japonský zesměšňující leták, str. 54.

Japonský kolaborační leták, str. 55.

Zpráva předsedy výkonného výboru prozatimní vlády Filipín, str. 56.

Summary

The purpose of this thesis was to identify the possible factors, which could lead to the increased aggressiveness of Japanese military personnel in the World War II. For reader's better understanding of what kind of acts were committed by Japanese during the war, the first part of thesis described most famous Japanese war crimes. For example the events which happened in Nanking, prisoners of war treatment or experimenting on humans. Thereafter the second part of thesis dealt with the identification of possible causes for the cruelty and aggressiveness of Japanese. The thesis comes to the conclusion, that there were several factors, which had effect on Japanese behaviour. Japanese were for example influenced during the period which preceded World War II by the militarism, expansive policy and propaganda. Other possible causes were explained by Japanese social theories and what soldier or military personnel went through during the war.

Použitá literatura a prameny

- Ahn, Yonson. (1999). *Korean „Comfort Women“ and Military Sexual Slavery in World War II*. Warwick: University of Warwick.
- Altheide, Brandi. *Biohazard: Unit 731 and the American Cover-Up*. Michigan: University of Michigan-Flint.
- Byrd, Gregory Dean. (2005). *General Ishii Shiro: His Legacy is That of Genius and Madman*. Electronic Theses and Dissertations. East Tennessee State University.
- Burkett, Jim; Stakes, Benjamin. (2013). *Shadows of Bataan*. Ink Beans Press.
- Conroy, Hilary. (1955). Japanese Nationalism and Expansionism. In: *The American Historical Review*, Vol. 60, No. 4. Oxford: Oxford University Press.
- Dziaková, Olga. (2009). *Vojenská psychologie*. Praha: Triton.
- Felton, Mark (2012). *The Devil's Doctors: Japanese Human Experiments on Allied Prisoners of War*. Pen and Sword, Kindle Edition.
- Gold, Hal. (2004). *Unit 731 Testimony*. Singapore: Tuttle Publishing.
- Griffis, Willian E. (1918). Japan in the World War. In: *The North American Review*, Vol. 208, No. 756. Iowa: University of Iowa.
- Harris, Sheldon H. (2003). *Japanese Biomedical Experimentation during the World War II Era*, in *Military Medical Ethics*, volume 2. Fort Sam Houston: AMEDD Center and School.
- Hata, Ikuhito. (2008) Continental Expansion, 1905-1941. In: Duus, Peter (Ed.). *The Cambridge History of Japan Volume 6: The Twentieth Century*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Henry, Nicola. (2013). *Memory of an Injustice: The “Comfort women“ and Legacy of the Tokyo Trial*. In: *Asian Studies Review*. Vol. 37, No.3. London: Routledge.

- Holmes, Richard. (2011). *Obrazy války*. [Z angl. originálu přeložil]: Jiří Hutečka. Praha: Lidové Noviny.
- Chang, Iris. (1997). *The Rape of Nanking: The forgotten Holocaust of World War II*. New York: Basic Books.
- Iriye, Akira. (2008) Japan`s drive to great-power status. In: Jansen, B. Marius (Ed.). *The Cambridge History of Japan Volume 5: The Nineteenth Century*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Johnson, Ty. *The Origin of Comfort Women*.
- Jowett, Garth S., O`Donnel, Victoria. (2012). *Propaganda and Persuasion*. Washington DC: Sage Publications, Inc.
- Knopf, Alfred A. (1945). *Japanese Militarism*. New York: The Plimpton Press.
- Kuchner, Barak. (2006). *The Thought War: Japanese Imperial Propaganda*. Honolulu: University of Hawai Press.
- Lawton, Manny. (2004). *Some Survived: An Eyewitness Account of the Bataan Death March and the Men Who Lived through It*. Workman eBooks.
- Makito, Saya. (2011). *The Sino-Japanese War and the Birth of Japanese Nationalism*. [Z jap. originálu přeložil]: David Noble. Tokyo: International House of Japan.
- May, Ernest R. (1953). American Policy and Japan's Entrance into World War I. In: *The Mississippi Valley Historical Review*, Vol. 40, No. 2. Oxford: Oxford University Press.
- McCargo, Duncan. (2012). *Contemporary Japan*. London: Palgrave Macmillan.
- Mitter, Hana. (2013). *Forgotten Ally: China's World War II, 1937-1945*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company.
- Morton, Louis. (1947). Bataan Diary of Major Achille C. Tisdelle. In: *Military Affairs*. Vol. 11. No. 3.

- Navarro, Anthony V. (2010). *A Critical Comparison Between Japanese and American Propaganda during World War II*. Michigan: Michigan State University.
- Nishioka, Tsutomu (西岡力). (2014). *The Comfort Women Issue - A Review of the Facts and Common Misunderstanding*. Tokyo: Japan Policy Institute.
- Nitobe, Inazó (新渡戸稲造). (2005). *武士道 (Bušidó)*. Tokio: PHP 研究所 (PHP Institut).
- Nitobe, Inazó. (2003). *Bušido*. [Z jap. originálu přeložil]: Karel J. Hora. Praha: Josef Pelcl. 38. Dostupné z: http://busido.szm.com/InazoNitobe_Busido.pdf.
- Orreill Kirsten. (2000). Who are the Ianfu (Comfort Women)? In: *New Voices*. Vol 2. Queensland: University of Queensland.
- Peattie, R. Mark. (2008). The Japanese Colonial Empire, 1895—1945. In: Duus, Peter (Ed.). *The Cambridge History of Japan Volume 6: The Twentieth Century*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Peipei, Qiu. (2013). *Chinese Comfort Women: Testimonies from Imperial Japan's Sex Slaves*. Vancouver: UBC Press.
- Reischauer, Edwin O., Craig, Albert M. (2000). *Dějiny Japonska*. [Z angl. originálu přeložil]: Sýkora, Jan. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, (Dějiny států).
- Saburo, Ienaga. (1993-1994). The Glorification of War in Japanese Education. In: *International Security*. Vol. 18, No. 3. Cambridge: MIT Press.
- Skřivan, Aleš. (1997). *Japonská válka 1931-1945*. Praha: Libri.
- Skřivan, Aleš. (1984). *Cestou samurajů*. Praha: Mladá Fronta.
- Tachikawa, Kyoichi (立川京一). (2008). The Treatment of Prisoners of War by the Imperial Japanese Army and Navy Focusing on the Pacific War. In: *NIDS Security Reports*. Tokyo: The National Institute for Defense Studies.
- Tsuchiya, Takashi (土屋貴志). (2005). *Japanese medical atrocities 1932–1945: What, Who, How and Why?*. Osaka: Osaka City University.
- Vasiljevová, Zdeňka. (1986). *Dějiny Japonska*. Praha: Svoboda.

Widders, Robert. (2011). *The Emperor's Irish Slaves: Prisoners of the Japanese During the Second World War*. Gloucestershire: The History Press.

Wray, Harold J. (1973). A Study in Contrast. Japanese School Textbooks of 1903 and 1941-5. In: *Monumenta Nipponica*, Vol. 28, No. 1. Tokyo: Sophia University.

Žaloudek, Karel. (2004). *Encyklopedie politiky*. Praha: Libri.

Internetové zdroje

„Anglo-Japanese Alliance.“ Encyclopædia Britannica. 2015. Encyclopædia Britannica Online. 30. 09. 2015. Dostupné z: <http://www.britannica.com/topic/Anglo-Japanese-Alliance>.

„Japanese Propaganda: the Invasion of China, 1931–1938.“ JF Ptak Science Books. Online. 5.11.2015. Dostupné z: <http://longstreet.typepad.com/thesciencebookstore/2012/02/japanese-propag.html>.

„Japanese PSYOP During WWII.“ Psychological Operations. Online 5.11.2015. Dostupné z: <http://www.psywarrior.com/JapanPSYOPWW2.html>.

„国体とは何か.“ „Co je to kokutai.“ Kolia. 10.11.2015. Dostupné z: http://www35.atwiki.jp/kolia/pages/1668.html#id_d2539960.

„二十万都市で三十万虐殺?“ „V dvousettisícovém městě třístatisícový masakr?“ (2004). Geocities. Online. 05.11.2015. Dostupné z: <http://www.geocities.jp/yu77799/jinkou.html>.

„新渡戸稲造と武士道.“ „Nitobe Inazó a Bušidó.“ Yomerumo News. Online. 11.11.2015. Dostupné z: <http://news.merumo.ne.jp/article/genre/3589173>.

„切腹とは.“ „Seppuku je...“ Naver Matome. Online. 11.11.2015. Dostupné z: <http://matome.naver.jp/odai/2141585499564826501>.

„Sino-Japanese War.“ Encyclopædia Britannica. 2015. Encyclopædia Britannica Online. 30. 09. 2015. Dostupné z: <http://www.britannica.com/event/Sino-Japanese-War-1894-1895>.

„The 2.26 Incident of 1936“. Modern Japan in Archives. Online. 16.10.2015. Dostupné z: <http://www.ndl.go.jp/modern/e/cha4/description07.html>.

„21 Demands' Made by Japan to China, 18 January 1915“. First World War. Online. 06.11.2015. Dostupné z: <http://www.firstworldwar.com/source/21demands.htm>.

„Unit 731.“ Online. 7.11.2015. Dostupné z: <http://www.unit731.org/Experiments.html>.